Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!



СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 10 июль, 1975 шу. • № 82 (5153). • Мах 2 кеп.

Советски Союза Коммунистически парте Устава тIа аьнна да: парте член декхарийла ва коммунизма материально-технически база хьаяра тIехьа къовсам лоаттабе, коммунистически хьисапе къахьегара хьоккхам тела, къахьегама овсарле лакхъе, дерригa керда прогрессивни дар дIадоладеш хила, дикагIа йола опыт хьаллаца а дIайоаржае а, техника караерзае, ший квалификаци эргайоахаш лакхъе, общественни, социалистически доалахье лорае а алсамъяха а...

Коммунисташ — шоаш телача хьоккхамцеи шоай гIулакхашцеи берригаш а шоашта — тIехьабоаха нах ба. ХIама хьакхоллаш, кердадар майрра лохаш, парте хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдара массаза а йоакхо яр — коммунистех доахка уж гIулакхаш цар берригача балхаца гучадувл.

Грозненски швейно-производственни объединене № 1 йолча фабрика филиала цеха партгруппе 15 коммунист ва. Парторга Мараняи Шушаник Григорьевнана а цуи новкъостаншта а хьаштдолаш да массадола хIама: тIаийца декхараш кхоачашдара социалистически яхь мишта лел, продукци дикагIа арахецара лоаттабу къовсам, бедал кхояр, керда моделаш караерзаяр. 20 шу да Мараняна цу производстве болх бу. Ше балха хьоккхам бала а шийна нах тIехьабаха а хов Шушаник Григорьевнана. Фабрика коллектива хIанз

КОММУНИСТ ВАЛЕ — МАССАЗА А ХЬАЛХА

шерра социалистически яхь йоаржаяьй продукце дикал ай а яь даха ма-доаггIара парте XXV съезда накъадахара.

Мараняи санна хьинар долаш, къахьегам безаш, юкъарча гIулакхах дог лазаш бола нах хиларца ба вай партийни организацей низ. Уж ба уж шоай производства толам баккхара тIехьа къовсам лоаттабарал совгIа, политически вахаре хьинаре дакъа а лоацаш, шоай общественни декхар дизза кхоачашдераш. Царех лархIа мегаргва «Лермонтовский» совхоза № 3 йолча отделене бригадир вола агитатор, коммунист Чагаев Имран. Е хьаэцаргва вай бурув тохара балхий Октябрьски управлене № 253 йолча буровой бригадир коммунист Стеблецов Петр Григорьевич. Цу бригада бурув тоха деза 5320 метр кIоарга. Скважина дIаяла оттаяь ха 1976 шера 22 май я. ХIаьта бригада лаьрхIад укх шера декабрь чакхбоалаш бурув теха даккха. Из соцам баьб берригача болхлоша шоайла дага а баьнна. Бакъда предложени йоалаяьр, наьха дегаш ураоттадаьр бригадир, парте член Стеблецов вар.

КПСС XXIV съездо белгалдаьд партийни мугIарий дикал дIахо тоаяр дIахо йодача хана а парте лоархIаме декхар долга. Из кхеталеш да. Хьалхашка увтта декхараш чоалханегIа ме хул лакхлу парте лоархIам а. Долче лакхлу парте политически никъ нийса дIабахьарах, пхе шера планаш кхоачашъярах бола хIара коммуниста бехктокхам.

Къахьегача коллективай вахаре коммуниста лоархIами хьинари айделга парте керда членаш хьаэцаш чIоагIагIа хьадехаш а хьожаш а хиларах доалаш дац, из иштта чакхдоах хьинаре политически бIухой хилара тарра коммунисташ хьалкхебарца, уж идейно чIоагIбарца.

Баумански хоржамий округе харжархоща вIашагIкхийттача КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева аьлар: «Юххера а массе а лостамашка вай дIахьалхашкахьа ахара керттера бахьан да къахьегамхой идейни тешилга, цар политически сакхетам лакхлуш хилар.

Идейни хилар — из да ший къахьегамах сийлахь-доккхача юкъарча гIулакха — коммунизм хьалъяра дакъилг лоархIилга, поэта дешашца аьлча, «са къахьегам са республика къахьегам чу бос» аьнна хеташ а уйла йолаш а хилар.

Из да эгоизм, кердачоа тIа па кхувлга, ледара, кегавенна, шийна хIама лехача кхы бала боацаш, хIамилг яккхара тIакхувш хулга ловргдоацаш хилар.

Из да шийгара а кхычаргара а къахьегама дисциплина цIенхаштта лелаелга хьадехаш хилар, кадэй, инициативно, ший низ а ховр а кхо ца деш болх бар.

Из да ший сийлахь-йоккха социалистически Даьхе чIоагIа езаш хилар, вай толамаш — из чIоагIача машара тIехьа, кортамукъала тIехьа, социализмана тIехьа дерригача халкъаша лоаттабеча къовсама юкъарча гIулакха юкъе дола дакъа долга довзаш ше хилар. Кхыча дешашца аьлча, новкъостий, идейни хилар — из да коммунизмана тIехьа, цун сийлахь-йоккхий идеалаш котъяхара тIехьа денал долаши сакхеташи къовсам лоаттабу саг хилар». Уж дешаш эггара хьалха доагIаш да коммунисташта.

Партийни организаце болх дIабахьа йиш яц инициатива йолаши хIама хьакхоллаш болх беши ца хилча, цун беррига членаш хьинари денали долаш ца хилча. Тайп-тайпара балха формаш юкъе кхувлача, балха юкъе ма-могга дукхагIа коммунисташ озача парте члений хьинар айлу.

Боккхача лоархIаме да партийни поручениш нийса дIаекъилга. Поручени яц ца алийта мара поручени ца луча коммунистий хьинар айдаларга дог даха а дезац.

Коммунистий хьинари инициативеи айяра хиланза даргдоацар да деха доаггIар царгара хьадехари тIадилла гIулакх кхоачаш мишта ду тIахьожам лоаттабари. Партийни бюрос, парторганизаце секретара де мел доагIар де деза хIара коммуниста шийна тIадилла гIулакх хIама хьакхоллара уйла еш, бизза бехктокхам хеташ ший ханнахьа кхоачашдара. Парте члений инициативеи хьинари ма-могга хьаллаца деза.

Белгалданза далац цхьайолча партийни организацешка коммунистий хьинар айдара болх мела беш хилар, тIадехка декхараш кхоачашдара, дIадоладаь гIулакх дизза чакхдаккхара новкъостал ца деш хилар, цул совгIа общественни гIулакхаш кхоачашдара тIера боацача, шоай болх лерттIа ца беча коммунисташкара доаггIар хьа ца дехаш моттигаш а нийслу.

Доккхийн бехктокхамеи декхараш латт республика халкъа боахама хьалхашка. Толаме кхоачашъе еза нйслагIча пятилетка тIеххьарча шера а бIарччача пятилетка а заданеш, дэха доаггIача тайпара накъадаха деза парте XXV съезда.

Партийни организацей сийлен декхар да боккхача лоархIамера уж гIулакхаш чакхдахара къахьегамхой оарцагIа бахар, хIаьта цу даькъе массаза а хьалха латташ, халонаш эшаеш хьоккхам телаш хила безараш коммунисташ ба.

ХЬУРМАТ ДЕШ ПАЙДА ЭЦА МЕХКА ЛАЬТТАН ЧЕНИЙ РУЗКЪАХ

ЙИСАЗЛАГIА ХЕРЖАЧА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА КХОАЛАГIА СЕССИ

Хьинаре, са ца кходеш къахьегарца белгалдоаккх советски наха нйсалгIа пятилетка чакхйоала шу. Сийлахь-йоккхача Коталон 30 шу диза шу. КПСС XXIV съездо тIаийца социалистически экономика, культура дегIайоалаяра, советски халкъа хьал-торо тоаяра программа толаме кхоачашъеш я. Мехка шерра яьржай 1975 шера заданеши бIарчча пятилеткеи кхоачаши тIеххкхоачаши яр духьа, производства эффективность лакхъяр духьа, КПСС XXV съезда баха боагIача тайпара накъабахар духьа лелаю социалистически яхь.

Халкъа боахама хьашташа дIадех мехка Iалама ресурсаш боахама оборота тIа-тIа дукхагIа юкъеозилга, царех хьурмат деш, дикагIа пайда эцилга. Вай меттел тIехьа тIадоагIа ноахалаш а да Iалама рузкъан дерригача беркатах пайда эца безаш.

«Iилмеи техникеи чIоаггIа дегIаахаро къаьстта актуальни хулийт массаза а проблема йолаш хьаена сагаи Iаламаи юкъера юкъмоттиг... — белгалдаьккхар КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева «Социализма сийлахь-йоккхача коталоний шовзткъе итт шу» яхача доклада тIа. — Iалама рузкъах вай кхетам болашагIа пайда ме эц, промышленносто, юрта боахамо, Iилма толамаш доккхагIа ме доах, общественни къахьегама овсарле лакхагIа ме хул, дIаьхегIа, хозагIа, культурнегIа хургда советски наьха вахар».

КПСС-он Советски правительстваи хьалхашка латта лекхараш кхоачашдара тIаерзаяь политика лелаяр, халкъо са ца кходеш къахьегар бахьан долаш мехка хьаяьй халкъа боахама лоархIамегIара доакъош пайданеча оахкалашца дизза Iалашде йиш хулийташ йола а йIаьххача хана экономика дегIакхувлара тешаме лард а хинна дIаэтта йола а материалий-бедала база. Iалама ресурсех пайда дикагIа эцар, уж лораяр а ебаяр а, Iалам хьурмат деш лелададар — СССР-е коммунизм хьалъяра программа керттера дакъа.

Мехка халкъа боахам дегIабоалабара хIанзарча этапо дIадехарашка хьежжа лаьттан ченаш дIахо чIоагIагIа лораяраи пайданеча оахкалех пайда дикагIа эцараи чакхлахв дезача гIулакхех дола дош 8 июле Кремле хьайийллача, йисазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета кхоалагIча сессе дувца оттадаьд.

Iуйрийна 10 сахьат даьлча дIайолаелар Къамий Совета заседани. Из хилар Къамий Совета председатела депутата **В. П. Рубена** председателал а деш СССР Лакхехьарча Совета палатай заседанеш хулча зале.

Iуйрийна 11 сахьат даьлча палатай заседанеш хулча зале дIайолаелар Союза Совета заседани. Из Союза Совета председатела депутата **А. П. Шитикова** председателал а деш хилар.

Палатай заседанешка депутаташа хьалгIовттарца сий деш дагабехар сессешта юкъе сийчача хана байна депутаташ П. В. Гусенков, А. М. Тарасов, Б. Ц. Цыренков, Ф. Б. Якубовский.

Палатай къаьст-къаьстача заседанешка ладийгIар керда хержача СССР Лакхехьарча Совета депутатий полномочеш тахкара хьакъехьа Союза Советеи Къамий Советеи мандатни комиссеша яьча докладашка, царех лаьца даь соцамаш чIоагIдир.

ЧIоагIйир сессе ден повестка:

1. Лаьттан ченаш дIахо чIоагIагIа лораяраи пайданеча оахкалех пайда дикагIа эцараи чакхдаха дезача гIулакхий хьакъехьа.
2. Лаьттан чений хьакъехьарча ССР Союзеи союзни республикийи законодательства Лардий проекта хьакъехьа.
3. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдара хьакъехьа.

Иштта чIоагIйир сессе балха порядок а.

Союза Советои Къамий Советои цхьана яь эгара хьалхара заседани Йоккхача Кремлевски Дворце СССР Лакхехьарча Совета заседанеш хулча зале 12 сахьат даьлча дIайолаелар.

Депутаташеи хьашашеи ура а айтта чIоагIа, дIаьхдаь тIоараш а тохаш тIаийцар новкъостий **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, Д. А. Кунаев, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, В. В. Щербицкий, П. М. Машеров, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, К. Ф. Катушев.**

Шинна а палато цхьана яь заседани хьайийллар СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета председатела депутата **В. П. Рубена.**

«Лаьттан ченаш дIахо чIоагIагIа лораяраи пайданеча оахкалех пайда дикагIа эцараи чакхдаха дезача гIулакхий хьакъехьа а лаьттан чений хьакъехьарча ССР Союзеи Союзни республикийи законодательства Лардий хьакъехьа а» доклад йир СССР Министрий Совета Председатела заместитела депутата **Н. А. Тихонова.**

Белгалъяьннача хана гулъеннай, аьлар цо, хIанзара СССР Лакхехьарча Совета сесси. НйслагIча пятилетка план бIубенна кхоачашъеш боалл мохк. ДIадахача диъ шера яьча итогаша дог теша деш хьахьокх. КПСС XXIV съездо тIаийца социалистически экономика, культура дегIайоалаярен советски наьха хьал-торо дIахо тоаярен программа толаме кхоачашъеш хилар.

Мехка къахьегамхоша дегтIара раьза хинна хьаллаьцар КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даь Кхайкарал. 1975 шера плановни заданеши бIарчча пятилеткеи кхоачаши тIеххкхоачаши яр духьа, производства эффективность лакхъяр духьа халкъо йолаяь социалистически яхь массе метте шерра дIаяьржай. Къахьегама хьинар керда айдаьд аргIанара КПСС XXV съезд гулъяра хьакъехьа КПСС ЦК апрельски (1975 шера) яьча решене.

Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа советски халкъо яьккхача Коталон 30 шу дизара хетаяьча торжественни заседане новкъоста Л. И. Брежнева аьннад: «Шерал кIезигагIа ха йисай аргIанара КПСС XXV съезд хила. Мехка вахарерча цу йоккхача событена даха доагIача тайпара фу дича накъагIоргдар-хьогI яхаш уйла еш ба беррига коммунисташ, беррига советски нах. Парте тIахьехама хьинареча къахьегамца жоп а луш, вай халкъо укх шера толаме чакхйоаккх йислагIа пятилетка».

Коммунизм хьалъяра декхараш толаме кхоачашдара, белгалдаьккхар Н. А. Тихонова, боккхача лоархIаме да мехка Iалама керттерча рузкъех йолча минералий-бедала ресурсех пайда дикагIа эцар. Лаьттан ченаш социалистически доалахье хиларои халкъа боахама плановни системагIа лелабарои эгара аьттув болашагIа дола хьалаш хулийт лаьттан ченех комплексно, эффективно, хьурмат деш пайда эцараи уж лораяраи. Мехка хьаяьй халкъа боахама лоархIамегIара доакъош пайданеча оахкалашца дизза Iалашде йиш хулийташ йола а йIаьххача хана экономика дегIаккхувлара тешаме лард а хинна дIаэтта йола а минералий-бедала база. Дуней тIа эгара хьалхара моттиг лоац Советски Союзо кIор, мехкдаьтта, аьшка руда, марганцеви хромитови рудаш, калийни тухаш, фосфатни бедал яккхара, шоллагIа моттиг лоац гази сийрда бесаш долча дукхача металлий рудаши дахара.

Советски Iаьдал латтача шерашка леха а леха карерзаяьй тайп-тайпара пайдане сахкалаш доахка эзараш моттигаш. Дукхача шерашка тохкамаши геолого-лахара балхаши дарах даьнна башха-дика беркат хилар гази мехкдаьттел доаллана. Урало-Волжски районе цар моттигаш. Малхбузен СибарегIа гази мехкдаьттел доалла моттигаш, Норильска районе цIастеи никелеи рудаш, Якуте алмазаш доахка моттигаш хьаелларах.

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

КПСС ЦК-аи СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин керте лаьттача Советски Союза делегаце 1975 шера 24—26 июне Будапеште хиннача ВIаши Экономически новкъостал дара Совета XXIX сессе итогий хьакъехьа еннача отчетага хьежай КПСС ЦК Политбюрои СССР Министрий Совети.

Сессе тIаийца решенеш боккхача лоархIаме хилар белгал а доаккхаш, КПСС ЦК Политбюрои СССР Министрий Советои бакъдир, ВIаши Экономически новкъостал дара Совета практике дуккхьашха, вIаши дага а даьнна оттаяь а сессе къоабалъяь а йола СЭВ-а членаш долча мехкий 1976—1980 шерашка дукхача оагIорахьара интеграционни мероприятеш чакхъяхара план, СЭВ-а мехкий лоархIам политически экономически документ ше хиларах тарра, шоай халкъа боахами вежарашха цхьана леладу гIулакхаши дегIадоаладара даькъе цар цхьана йоккхий мероприятеш чакхйоахилга Iалашде дезаш хилар а вIаши юкъерча боахама безамий эффективность лакхъяра цо новкъостал дергхилар а.

1976—1980 шерий халкъа боахама планашта координацияра болх беча юкъагIа СЭВ-а членаш долча мехкашеи ВIаши Экономически новкъостал дара Совета органашеи белгалдаьд СЭВ-а членаш долча мехкий халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка цхьана леладу экономически Iилма-технически гIулакхаш дегIадоаладара керттера лостамаш, вIаши дага а даьнна оттаяьй социалистически мехкий содружества цхьоагIо дIахо чIоагIъяраи уж кхотадараи новкъостал дергдолаш йола уж чакхдахара тIаерзаяь хьадда мероприятеш, СЭВ-а мехкий вежарашка йолча партешеи правительствашеи хьинареи вIаши дагаювлаши леладеча гIулакхаша новкъостал а деш социалистически содружества мехкаша боахам дегIабоалабара даькъе доахача толамаша цIаькха а тешал ду плановни экономика низ болаши лоаттагIдургйолаши хилара, социалистически система экономически потенциал тIа-тIа дукхагIа онддаювлаш хилара.

КПСС ЦК Политбюрои СССР Министрий Советаи хетаюх, XXIX сессе тIаийцача решенеша хьахьокх, КПСС-о, вежарашха йолча коммунистически болхлойн партеша лерзагIа чакхйоаха, интернационалистски политика толар, СЭВ-а мехкий экономика хадданза дегIаахари халкъа хьал-торои боарам дIахо лакхбари сихдеш дола СЭВ-а мехкаша вежарашха цхьана леладу гIулакхаш хадданза шерден кIоаргден уж кийча хилар.

КПСС ЦК Политбюроси СССР Министрий Советои хьахкхайкаду XXIX сессе белгалъяь мероприятеш чакхъяхаро кхы тIа а хьахкхача торонех шоашта хьалхашка латта халкъа боахама декхараш кхоачашдара пайда эца йиш хулийтаргйолгах, дIахорча пхе шерай кхы а йIаьхагIча хана цхьана леладу гIулакхаш социалистически интеграци дIахо кIоаргъяраи эргайоахаш тояраи новкъостал дергдолгах шоаш дог тайша хилар.

СЭВ XXIX сессе СССР делегаце чакхдаьха гIулакхаш къоабал а даь, КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои компетентни советски органашта тIадиллар сессе решенеш йиззаи шоай ханнахьеи кхоачашъелга Iалашдера хиланза даргдоаца гIулакхаш кийчделгеи чакхдоахилгеи.

МАШАРА, ДЕМОКРАТЕ, СОЦИАЛЬНИ ПРОГРЕССА ДУХЬА

8 июле Москве чакхъяьлаэ шин дийнахьа хинна «Машара, демократена, социальни прогресса тIехьарча дунен халкъашта юкъерча боламера кхалсага лоархIам» яха Ерригсоюзни Iилман конференци. Цунца дакъа лаьцар вай мехка Iилмани общественни организацей вакалаша а иштта доазол дехьарча хьашаша а.

Конференце ладийгIача дукхача докладаш тIа кIоаргга йийцар СССР-еи кхыча социалистически мехкашкеи кхалнаьха дола къоастадара опыт. хьахьекхад. аьхха социализмо цунна боккъонца йола кортамукъале ялар, политически вахара, боахами культурен хьалъяра дерригача доакъошка хьинаре дакъа лаца цун торо ялар.

ЧIоаггIа теркам тIабахийтар хIанзарча капиталистически общественни дегIадоагIача мехкашкеи кхалсага долча хьала, революционни къаман-кортамукъалени боламерча, антиимпериалистически антимонополистически къовсамера цун боккхачен дегIабоагIачен лоархIама.

(ТАСС).

МЕХКДАЬТТА КIЕЖ ТЕХАЙ

КПСС XXV съезда сийленца накъаяхара доккхий социалистически декхараш тIаийцад Карабулакски бурув тохара балхий управлене бригадаша. Уж толамца кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаяьй цар. Черепов Иван Гурьянович керте латтача бригада боккха къахьегама толам баьккхар 7 июле. ПроектагIа № 85 йола скважина йоаккхача тоха дезаш хинна 3200 метр бурув ханал 80 ди хьалха теха а даьккха йоккха мехкдаьтта кIеж тохайтар цо. БархI миллиметр хулача штуцере гIолла дийнахьи буси 150 совгIа тонн мехкдаьтта лу скважино.

Скважина йоаккхача бурув тохача а из тохкача а хьинаре къахьегарца белгалбаьннаб бурув деттараш Ларюшкин Алексей, Чехенко Иван, Гагиев Муса, бурув деттарий гIончаш Асодарян Николай, Малиновский Петр, слесарь Анзупов Иван, кхы дуккха бараш а.

А. БАКАЛЮК.

МИШТА ЛЕЛ ЯЛАТ ЧУЭЦИЛГА

Денней бийсаней ца соцаш, гIар-тата делла колхозийи совхозийи кхашка болх беш я низ бола агрегаташ. Хьаккхари ардари къаьст-къаьста долаш ка бола ялаташ чуэцаш ба механизатораш.

9-гIа июль тIаккхоачаш республика бIарчча хьайийцача 82 эзар гектара тIара ялат хьекха касарах Iодиллад, вешта аьлча, дерригнех 44 процент. Нагахьа санна лоаман юххе ядача районашка хIанз мара ялат чуэцара балхаш сихденнадеце, хIаьта Шелковски районе хьувкъам чуийца баьннаб. Укхаза 14 эзар совгIача гектара тIара ялат чуденад, Наурски районе чуденад 67 процент ялат, хIаьта Надтеречни районе — 51 процент.

Тахханарча денга касараш хьалъэцаш аьрда ялат 74 эзар гектар да, е планах 88 процент. Хьекха касарах Iодилла улла дерригa ялат аьрда баьннаб Гудермесски, Ножай-Юртовски, Назрановски, Шалински районашка. Ялат хьаккхари ардари дукха хьалха-тIехьа доацаш цхьан ханна чакхдоаккх Ачхой-Мартановски, Грозненски, Наурски, Сунженски районашка.

Республика колхозашкарчеи совхозашкареи кхашкара чудена дерригa ялат 97 эзар тонн совгIа да, юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара из даьккхад 14,6 центнер.

Йокъал хинна йоллаше а Ачхой-Мартановски районерча механизатораша хIара гектара тIара чуэц 17 центнер ялат, Малгобекски районе — 20 центнер, Сунженски — 21 центнер, Урус-Мартановски — 20 центнер. Шелковской районе — 19 центнер.

ХА ЗЕХЬА ЦА ЙОАЕШ

Гаьнара хьежача а гуш я «Гойтинский» совхоза цхьоагIча бригада кхашка леля низ бола техника. Чуэцаш латтача ялата кхай тIа пийсбелар тхона совхоза керттера агроном Манцаев Iаднани инженер Гантаев Жамалейлеи. Халкъа контролераша цхьана комбайнаша ялат цIена оардий, канаш тIехьадутий хьожаш бар уж.

— Укх шера 905 гектара тIара гурахь дийна ялаташ чуэца дезаш ба тха механизатораш, — йоах керттерча агрономо.

Кхашка болх беш я боахама доалахьа мел йола ялаташ чуэца техника. СК-4 яха пхи комбайн хьоккхчашехьа ялат оардаш я. ХIаьта цу марках йола вож кхо комбайн касарах улла ялат арда йолаелар тхо цига хиннача Iуйрийна.

Касарах улла ялат хьалъэцаш бункер йизача мара ца соцаш кхай тIа дом баьккха лел «СК-4» яха низ бола пхи комбайн. Эгара хьалха я Шебайрахилг тIаягIа совхоза хьалха латтача механизатора Имаев Мунаде агрегат. Норма 8 гектар йолча дийнахьа 10 гектара тIара касараш хьал а эцаш 30 тонн совгIа ялат аьрдад цо ший гIончаца Имаев Вахийна.

Мунадел дукха тIехьабиеац правительственни кхо совгIат леладу 30 шера механизатор волаш хьавоагIа Адаев Букеи цуй гIонча Тутаев Султани. Дукхал шин балха дийнахьа ялат хьоккхашехьа оардаш 100 гектар совгIа дола кха чудерзаяьд пхе агрегато. Из хул планагIа лаьрхIачул дукхагIа. Юкъера дIалаьрхIача гураха йийнача культурай гектара тIара 22 центнер хьувкъам чуб безача, хIанзалца чуийцар 30 центнер ба. Кхы а дикагIа да хьаккханза уккача кхеш тIара ялаташ. Цу гIулакхо чIоагIа хьинар айдаьд совхоза къахьегамхой. Сихен ца дейташи 10—12 дийнахьа чуэца лаьрхIад цар шоаш хьалххедаь ялат.

Комбайнерел совгIа, шоферех, трактористех тийша да ялат ханнахьа, ца дойташ чуийца даккхара гIулакх. Из дика кхетаду совхоза дукхагIбача шофераша, механизатораша. Шоай бехкагIа ялаташ чуэцача агрегатий цхьа минут ха эсаба яйтац совхоза шофераша Халаев Iимрана, Яшуркаев Шаьпайас, кхы а дуккхачар. ХIара дийнахьа шоай «газикашца» кхай тIара 10—11 километр гаьна йолча совхоза центральни хьатта ялат дIаккхухьаш 9—10 рейс ю царех дукхагIбараша.

КомплексагIа лел кхай тIара балхаш. 3 преснодборщик я болх беш. Норма 15 гектар йолче болх бе болабеннача хьалхарча дийнахьа кепаш яь Iодиллар 85 гектара тIара ча. Хьайбашта дола башха дика доакъар да из. Белгалдаккха доагIа кхеш тIарча техниго ца йохош а, цIена а болх беш хилар. Цу деша чIоагIа раьза ва совхоза керттера инженер Гантаев Жамалейла. Цахадаш тIехьожам лоаттабу цо машинай балха. 35—38 градус йовхал латтача укх деношка цIера чIоагIа кхераме да кхаш. Из дош массаза а кхетагIа доах укхаза. Кхераме да кхай тIа гIаьле озар, машинай, комбайний кIур арабеттача турба чугIолла сийг арлаккхар. Ца хоаш цIи йоале эшшача минута оарцагIа яла кийча латт тIехьатесса цух дола трактор. Кхай тIара балхаш сихденнача хана механизаторашта ханнахьеи чам болаши кхача лоаттабар — кIезига лоархIам болаш гIулакх дац. Цу деша дика йоакхо яьй совхоза кулгалхоша. Бригада стане кийчбу кхаш леладераш-та бола кхача. Стана гаьна боацаш болх бечар, шофераша укхаза дуъ хIама, хIаьта кIезига гаьна болча комбайнерашта уж болча дIахьу.

Дика вIаштIехьъяьккхай ялаташ чуэцача къахьегачарна юкъера социалистически яхь. Хьалхара моттиг яьккхачоа карара кара тела цIе байракх лу. Яхьа положене тIа белгалдаьккхача тайпара къа а хьегаш ялаташ чуэцаш дерригача деношка хьалхара кхо моттиг яьккхача комбайнерашта — хIаранена 150, 100, 70 сом ахчан премий яла оттадаьд, хIаьта кхай тIара центральни хьатта ялат дIаккхухьача шоферашта — 50, 40, 30 сом дала. Кхо премий 50, 40, 20 сом дургйолаш да хьалхара кхо моттиг яьккхача ча хьалъэцача преснодборщикаш тIарча механизаторашта.

Боккхача кхетамца кийчъяьй гойтара агитаци: лозунгаш, плакаташ, кхыяраш. Кхай йисте, гаьнашта кIала я хоза кийчъяь ший тайпара цIе уголок. Миччахьа а дIа-ся дахьа йиш йолча йоккхача шинатIа хьалтеха доахк социалистически декхараш, социалистически яхьа положенеш, балхий бюллетень. МоллагIа а шоай балхах дола хIама укхаза ха йиш йолаш ва къахьегаш вола хIара саг. Укхаза я къахьегама толам баьккхачох йола «Мольния», «Ира хоамаш». Укхаза я халкъа тIахьожамхой шоллагIа пункт а. Шоаш хьалххеряча ялата чIоагIа хьурмат а деш, цуй цхьа ка, цхьа грамм ца яйта гIерт кхаш леладераш, халкъа тIахьожамхой, «Комсомольский прожектора» членаш.

Совхоза къахьегамхой дог тийша ба пятилетка укх тIехьарча шера декхараш шоашта кхоачашдулургхиларах. Цу гIулакха уж чIоаггIа оарцагIбаьнилга дика хьахьокх ди тIехьа шерагIа царна юкъе яьржача социалистически яхьо а цар доахача толамаша а.

Т. ХАШАГУЛЬГОВ.

СУРТАШ ТIА: (Хьалхарчун тIа) «Гойтинский» совхоза керттера агроном Манцаев Iаднан (аьрдехьа латтар) халкъа тIахьожамхоща цхьана ялат цIена чуэций хьожаш ва.

(ШоллагIчун тIа) комбайнашта тIеххьа ча кепа тохаш ба совхоза механизатораш.

Н. ИЛИЕВА сурташ.

ЧIОАГIЛУ ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ ДОТТАГIАЛ

Къахьегача нахъа сийлахь-доккха вошал вай мехка оттадаьр, цхьа дезал а баь уж вIашагIтехар, ленински доттагIалца кхотабаьр Коммунистически парти я.

«Из доттагIал, новкъостий,— аьннад Л. И. Брежнева «Советски Социалистически Республикай Союза 50 шу дизара хьакъехьа» ше доклад еш, — мах баь вагрвоацаш вай доккха фузкъа да. социализмана карагIдаьннача эггара лоархIамегIчен хIара советски сага дега эггара дезагIчен хIамаех цаI да Цудухьа из доттагIал вай, советски наха. бIарга са санна лорадерзла массаза а!»

Партийни комсомольски организацеша бахача наха интернациональни кхетам балара беча балха тIара цIенхаштта кхоачамбоацараш хьагучадаьа парте Нохч - ГIалгIай обкома Х пленуми комсомола обкома III пленуми хинначул тIехьагIа республика дешара заведеней ВЛКСМ комитеташа дикка чIоагIдаьд цу даькъера шоай гIулакхаш.

1974 шера феврале комсомола комитета кулгалца университета студенташа дакъа лаьцар «Ленински къамий политика — СССР халкъий доттагIала лард» яха вузий юкъара конференци кийчъечен чакхйоаккхачей. Пхе секце балха юкъе дакъа лаьцар 500 гаргга студента. Докладаш йир Нохч - ГIалгIай, Дагестански, Къилбаседа - ХIирий университеташкарча 56 студента.

ДикагIа а лаьрхIа, общественни Iилмай, ВЛКСМ историе, дунен халкъашта юкъерча кагирхой боламех лаьца яздаьча студенчески балхий V Ерригсоюзни конкурса республикански Ерригсоюзни турашка дакъа лаца яхьийта могаьй студентий — К. Исраиловай «Нохч - ГIалгIай халкъа прогрессивни къаман традицеш дынах юхедисаращцеи национализмацеи тарлац» яха. Х. Бисултановай «Советски наха интернационализма уйланна кхетам балара КПСС-о чакхдоаха гIулакхаш» яха. В. Агаресовай «Къамаш тоадалари вIаши гаргадахари — коммунизм хьалъяра закономерность» яха, кхыйола докладаш.

Шеко яц, цу тайпарча Iилма - теоретически конференцеша студенчески кагирхой сакхетам чу кIоаргга лер юташ, советски вошала уйланца, пролетарски интернационализма, ленински идеяй уйланца царна кхетам луш хилар.

Ала деза, общественни Iилмаех. ВЛКСМ историех. дунен халкъашта юкъерча кагирхой боламах лаьца яздаьча студенчески балхий V-ча конкурсе цул хьалхагIа хиннача IV конкурсечул 650 студента дукхагIа дакъа лаьца хилар

ЛоархIаме да цхьаькха гIулакх а: дукхагIа язъяьй интернациональни темах лаьца рефераташ. дунен халкъашта юкъерча коммунистически, къаман - кортамукъален, демократически кагирхой болама актуальни проблемех дола балхаш. Балхаш яздеча хана биззагIа пайда айцаб Нохч-ГIалгIай АССР-ах йолча йIаьхийча материалах, СССР-ей кхыча социалистически мехкийн халкъий турпалча летописа материалах.

БелгалдаккхадоглоагIа, вайнаьха мехкараша издаь республикански оргкомитето могадаь балхаш дукхагIа хиина хилар.

Марксизма - ленинизман пролетарски интернационализман принципашкара къоача поахала хьехам балара лоархIам белгалбаьккхача ВЛКСМ XVII съезда решенеш кхоачаш а еш, вузий комсомола комитеташа лерттIа пайда эц автономни республикай, краяй, областий кагирхошца вIашагIбеттабалар, санна йолча студенташта интернациональни кхетам балара беча балха формах.

ДIадахача дешара шера цхьана сайренаш, диспуташ, доттагIала «огонекаш» чакхъяьхар Грозненски мехкдаьтта института, Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университета студенташеи Дагестански, Къилбаседа - ХIирий, Черсий-Балкхарой АССР вузий студенташеи.

Цу тайпара цхьа мероприяти хилар вай республикера 500 гаргга саг деша вагIача город Орджоникидзерча Горски юртбоахама институте. Доккха цIей хилар цу вIашагIкхетарах.

Вай республикерча студенташеи деша багIача кагирхошей дакъа лаьцар Къилбаседа Кавказа студенчески кагирхой III фестивале, г. Махачкале хиннача «ДоттагIала кIира» юкъе. хIаьта г. Грозне студентий делегаци г. Кировокане фестивале я хилар.

Цу деррига вIашагIкхетараша, фестивалеша новкъостал даьд Нохч - ГIалгIайчен студентий вай мехкарча кхыча республикайн областийн кагирхошцара доттагIала бувзамаш дикка чIоагIдара.

Интернациональни кхетам баларе гIулакха пайдана форма а хинна дIаэттай интернациональни доттагIала клубаш — КИД-аш.

Цар инициативагIа, Грозенски кооперативни техникума, педагогически училища, мехкдаьтта техникума, политехнически техникума комсомола комитеташа хьинаре новкъостал а деш, доттагIала сайренаш яьй Болгаре, Вьетнам кагирхошца, Чиле халкъацарча солидарноста митингаш хиннай.

Нохч - ГIалгIайчене гIирсаш хьалдеча болх беш вежарашка йолча Болгарера дукха кагирхой ба. Царех цхьабараша дикка деш университете. Венграш а багIа цига деша. ХIаьта Вьетнама турпалча халкъа викалаша бурув тохара говзал Iемаю г. Грознерча № 4 йолча ПТУ.

Цу деррига хIамашка къаьгга хьагучадувл денгара ди массаза доал чIоагIлуш дола социализма мехкий халкъашта юкъера доттагIали вIаши цар ду новкъостали.

Грозненски кооперативни техникума интернациональни доттагIала клубо хадданза дIа а хьа а каьхаташ кхухьийт дукккхача социалистически мехкий кагирхошца, бувзамаш лоаттаду Украина, Грузе, Литвай, Казахстана, кхыча республикай КИД-ашца.

Клуба членаша шоай кулгалца къаман куцехьа хоза хIамаш хьаю. совгIата шоай доттагIашта кхухьийт уж. Доазол дехьарча, вай мехка тайп - тайпарча миIингашкарча шоай ханнарчар шоашта кхахьийтача тайп-тайпарча сувенирий йIаьхи коллекци я клуба.

Дика болх бу паччахьалкхен университета интернациональни доттагIала клубо а. Цига доккха дакъа лоац ВЛКСМ комитетой клуба президента, романо - германски филологе факультета студентка Кабаева Асяси.

Клубо чIоагIа бувзамаш тессад Еревански политехнически института Кировоканска филиала, Ташкентски паччахьалкхен университета, Ломоносова цIерагIча Московски паччахьалкхен университета студенчески клубашца. «Сидора» яхача Душанбински клубашца, кхычарца.

Клуба членаша дика чулоацам бола, сакъердаме каьхаташ кхухьийт дIа-хьа 12 мехкарча кагирхошца. цу даькъе Венгерски Халкъа Республика Комаромски областа — Нохч-ГIалгIайченца вошал тессачул кагирхошца а.

Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университете болх беш я бе-беча къамех бола студенташ членаша болаш йола «Хьамсара лаьтта» яха цхьаькха сакъердаме цхьа клуб а. Цу клубо сайре кийчъеча хана шоай археологически экспедицей «трофеяш» — хIанзарча нохчийн гIалгIайн даьй хьена культура, быта памятникаш дера студенташа.

Сайре дIайолаенча дениз чакхъяллалца цига къаьста белгалдаьхар еррига Советски Союз — хIара советски сага къамсара лаьтта хилар.

Цхьа дезал санна хилара уйла чIоагIъяра тIаберзабаь ба республикерча вузийн юкъерча специальни дешара заведенейн комсомола комитеташа беш бола берриг культурно - массови болх.

«Нийссарчарна» яхаш девиз а йолаш чакхъяьлар советски республикай доттагIала фестиваль Гудермесски педагогически училище, «ПаргIатача республикай — йохаргйоаца Союз» яха девиз йолаш хилар Грозненски культурно - просветительски училище. Медицински музыкальни училищашка художественни самодеятельностага хьажар.

Кагирхошта интернациональни кхетам балара гIулакхь гIишлош еча студенчески отрядех шерра пайда эц вузийн юкъерча специальни дешара заведенейн комсомольски организацеша. Къахьегама семестр йолча хана вай республикерча студенташа болх баьб Кареле, Узбекистане, Краснодарски крае.

Нохч - ГIалгIайчен викалаша болх беш йола районаш соахкарчул дукка а дукхагIа я.

Интернациональни кхетам балара пайдана форма я гор. Грознерча районийн республика юрташкарча районийн тоадиционни доттагIала фестивалаш чакхъяхар.

Республика юрташка, станицашка фестивалаш хулча денношка студенташа лекцеш еш интернациональни тематиках лаьца. спортивни яхьаш лелаю, студенчески агитбригадаша выступленеш ю. Массаза а доттагIала йоккха сайре а хиле чакхйоал фестиваль.

Цу тайпарча сийренашка кхайкаш тIабех республикера писателаш, художникаш, юххера а художествени самодеятельносто доккха концерт оттаду.

Хьехам балара тоъал дика воздействи ю студенташтен дешархоштен дешара заведеней ВЛКСМ комитеташа вIаштIехьа а доахаш М. Ю. Лермонтовен, Х. Нурадиловен цIерагIча драматически театрай спектаклашка ахаро, артисташца вIашагIбетталуш моттигаш яро.

Нохч - ГIалгIайчен кагирхоша хIара денна ладувгI Москван оазага, республикански радиои телевиденей эрсий, нохчий, гIалгIай меттала еча передачашка.

Къилбаседа Кавказа республикай, краяй, областий радиокомитеташа цхьана арадоахача «Зори Кавказа» яхача радиожурнало каст-каста передачаш ю вежарашха йолча республикашта карагIдаьнна хIамаш дувцаш. Радиожурналаца къамаьлаш ду Нохч - ГIалгIайчен вузийн техникумийн комсомольцаша а.

Кагирхошта интернациональни кхетам балар — республика комсомольски организацей балха керттерча декхарех цаI. Дешара заведеней комсомола комитеташа дIахо а эргайозхаш тоа а ергья. дегIа а кхувларгья кагирхошта коммунистически кхетам балара, советски патриотизман социалистически интернационализман уйла дег чу йоссаяра, кхолламаш деш къахьега кийча хургболча, Коммунистически партеней Даьхенней мутIахьа хургболча уйланца студенташи деша багIа кагирхойн хьалкхебара беча балха еррига формании методаши.

М. ХОЛОХОЕВ,
ВЛКСМ обкома секретарь.

ДIАЯХАЧА ЗАМАН ВОЧА ГIУЛАКХАШТА ДУХЬАЛА

ПХЬА ЛЕХАР— ЗУЛАМЕ ГIУЛАКХ

Вай мехкара дIаяьккхай социалистически нравственноста духьалара моттигерча обычей во гIулакхаш леладара йола хьод. ХIаьта а юкъ-юкъе нийслу уж ширача замалахьара тахаленга кхаьча зенне оамалаши традицеши бахьан долаш.

Моттигерча обычей зуламаща къовсам лоаттабе халагIа хул уж чIоагIа доахалуш, бахача наха цхьабарий сакхетаме кIоаргга чудийша хилара. Цу гIулакхашца дувзаденна хул вай республике а нийслуш дола цхьадола зуламаш. Царех цаI да пхьа лехар духьа саг вер.

Из зулам къаьстта кхераме хилар теркал а деш. къаьстта харцахьарча оагIорахьара, ховшехьа а. саг вецца дIалаьрхIад Законо, цудухьа. из бахьан долаш ссылке а вохийташ бархI шерагара пхийтта шерага кхаччалца кортамукъаленах воаккх е топаш тох.

Цу зулама кхерам боккхагIа хул ширача заман во гIулакхаш боккхагIчар меттел кагегIчар а леладеш хилча.

Масала, 1957 шера ваьча зIамигача саго, Чилаев Анзора Дакаев Ювназ ший да вувча дакъа лоацаш хиннав аьнна дегабуам а баь, пхьа леха дагахьа из ве аьнна 1974 шера 10 декабре бийсанна Грозненски района «Грозненский шурийа» совхоза центральни усадьбе а ваха Дакаева цIен корагIа шоакъала топ чутехай. цхьабакъда ца ховш кхийтта гунахьа доаца саг — Даудиев Бацу вийнав. Чилаевна уголовни бекх баьб.

Моттигерча ширача обычешца дувзаденна хулча кхыча зуламел дукха а кIезигагIа нийслу пхьа лехар, хIаьта а вай республикера из дIадаькха даьннад яхилга лац из.

Шоай IаьдалагIа пхьа лехар лоархI цхьадолча къамашца юххьанца денз хьайоагIача обычешка хьежжа венначун гаргарча саго маьре е цун гаргарча нахах моллагIа цаI юха вер. Цу зуламца уголовно-правови къовсам лоаттабар социалистически обществе законагIа данза даргдоаца гIулакх да.

Пхьа лехилга цIендаь юкъера дIадаккхара тIаберзабаь бахача наха юкъе беча балха гIулакхех цаI да къахьегамхой депутатий районни Советий исполнительни комитеташка вIашагIъоххача, пхьена тIагIолла шоайла мрастагIал леладеча оагIошта юкъе машар баоа наькъаца пхьа лехилга дIадаккха декхарийла йолча машара комиссей гIулакх.

Венначун гаргарча наха маьречози цун гаргарча нахаи пхьа бита ца тигар РСФСР Уголовни Кодексо шин шерага кхаччалца чубахка е шоай дезал а тIехьа кхаь шера Iобахьийта суд йоагIаш зулам лаьрхIад.

1964 шера Ножай-Юртовски районе Латаев Батус ца ховш Висмурадов Эргбило вийнав. хIаьта из бахьан долаш шийна йоагIаш йола суд а текхай. Венначун вошас Висмурадов Сайдамурд, ЛатаевгIарга пхьа дIа а яьийна, из бита тугаш хиннавац. Из бахьан долаш шин шера Iовахьийта суд текха йоллашехьа а. Висмурадова цунах ше гIалат волга кхетале ца а ловш, Iаьдалах тувлалуш а лийнна. 1972 шера ноябре пхьена юха вийнав Латаев. Лаьча воаллаш яккха йIаьхка ха техай Висмурадовна.

Кхетадеш ма-дарра, пхьа лехар — гIулакх доацаш нах боабайташ дола ширача замах юхедиса из аха гIулакх, нах вошалцеи доттагIалцеи бахилга, юкъара гIулакх бахьан долаш лоаттабеча къовсаме цар цхьана гIулакхаш леладелга принцип а йолаш йолча социалистически общества хьалашка ла йиш йолаш дац.

С. НАДУЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР прокуратура следственни отдела прокурор. юстице зIамагIвола советник.

ХЬУРМАТ ДЕШ ПАЙДА ЭЦА МЕХКА ЛАЬТТАН ЧЕНИЙ РУЗКЪАХ

ИЙСАЗЛАГIА ХЕРЖАЧА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА КХОАЛАГIА СЕССИ

(Йистедоалар. Доладур 1-ча оагIо тIа).

Москверча Бауманский хоржамий округа харжархошта хьалхашка, ше къамаьл деш, Леонид Ильич Брежнева белгалдаьккхад, Къилбаседа-Малхбузен СибарегIара мехкдаьтта доалла районаш чIоагIа дегIаяххар вай деной къьегагIа йолча белгалонех цаI хилар. Хьалха юстара нила эрий моттиг духхьал бIаргашта бIаргагуш мехка йоккха индустриальни центр а хинна дIаотташ латт.

Казахстане, Белоруссе, Коми АССР територе тIа, кхыча районашка пайда эца йолаьй гези мехкдаьттеи доалла Iаламате дукха моттигаш. Толаме караерзаеш латт Курски магнитни аномале аьшка рудай запасаш. Цу моттигера рузкъаш довзарен царех пайда эцарен боккха лоархIам баьб В. И. Ленина. Экономике лоархIаме моттиг дIалоац Криворожски аьшка руда доаллачеи Донецки кIор боаллачеи бассейнаша. Хьа а я ь чIоагIа дегIаухаш латт иштта кхыйола йоккхий горно-промышленни районаш а.

Байкало-Амурски машинаькъ билларо тIавуг Малхбоален СибарегIарчен Дальни Востока районашкарчен Iалама йоккхийча ресурсашта, Къулбехьен-Якутски бассейна коксуюши кIор боаллача шоай тайпарча моттигашта, Iаьржача. сийрда бесаш долча, наггахьа мара ца нийслуча, беркатеча металлий рудаш, асбест, кхыдола пайдане оахкалаш доахкача моттигашта.

КПСС XXIV съезда Директиваш тIа аьннад, минеральни бедалах пайда дикагIа эцар — халкъа боахамга дIаухийта материалаш кIезигьергйолча лоархIамегIарча хьалех цаI. Белгалара минеральни бедал алхха цхьа процент кхоар кхы тIа а 1 миллион тонн болат, 5 миллион тонн мехкдаьтта, 3 миллиард кубически метрага кхаччалца Iалама газ производствана юкъеозара нийсса да.

Шоай рузкъашца лаьттан чений лоархIам экономикей Iилма-технически прогресси сиха дегIаухача хьалашка дукха а дукхагIа лакхлу. Лаьттан ченашка чуахаро деррига Iалама, цкъаза геттара чIоагIа Iоткъам бе тарлу. Дукха моттигаш нийслу юрта боахамера лаьтташ пайда эцалургбоацача доахаш, хьунашта зе деш, районий гидрогеологически режимаш, моттигера рельеф, сигалзоча фон лелам хувцаш, производства отходашца, лаьттан тIехе, фон хиши бIехдеш.

Докладчика дийцар Iалама ресурсех пайда дикагIа эцаран Iалам лорадаран тIеврзаь партен паччахьалкхенон чакхйоахача мероприятеех. Цо хьахкайкадир, пайданеча оахкалех пайда дикагIа эцен лаьттан ченаш чIоагIагIа лораен езаш хиларо цу даькъе общественни отношенеш законодательствоца нийсъелга а эргадоахаш тоаделга а дIадехаш хилар.

Сесси хьажийта СССР Министрий Совето хьачуенна лаьттан чений хьакъехьарча ССР Союзеи союзни республикайи законодательства Лардий проект халкъа боахам дегIабоалабара хIанзарча этапо дIадехараш теркал а деш кийчъяь я. Из документ ше мадарра дашхар СССР Министрий Совета Председатела заместитела.

Проекта тIа оттадаьд, лаьттан ченех пайда эцарца дувзаденна лоархIамегIа дола дешаш нийсделга, пайда эца уж дIателара порядок, царех пайда эцарий керттера бокъонаши декхараши.

Проекта къаьстта разделаш оттаяьй лаьттан ченаш геологически Iомаяра, предприятеш хьалъяра проекташ уттаяра, хьалъяра, болх бе йолаялийтара, пайдане оахкалаш доахка моттигаш хьаеллара а хIаьта иштта пайдане оахкалаш лахарца дувзаденна доацача гIулакхашта лаьттан ченех пайда эцара а дешашта. Къаьстта уйла тIаяхийтай горни балхашта кхерамзле Iалашъяра, лаьттан ченех пайда эцараи уж лораяраи, паччахьалкхен бIарг лакхараи тIахьожам лоаттабараи. Белгалду лаьттан ченаш лораяра даькъе керттера дIадехараш, цхьан кога тIа доах пайданеча оахкалий запасийн моттигийн, пайдане оахкалаш дахарца дувзаденна доацача гIулакхашта пайда эца дIателача лаьттан чений участкай паччахьалкхено учет лелаяра дешаш.

Лардий проект лаьттан ченех керттера пайда эцараш оахкалаш доахача промышленноста предприятеш хилар теркал а деш оттаяьй. Докладчика хьахьекхар пайдане оахкалаш доахкача моттигех гуччахьарча способаца шерра пайда эцанза, пайдане оахкалаш цIендечен чакхдоахачеи хана пайдане компоненташ цIенъяь хьакъоастаянза, минералий-бедала ресурсех комплексной рациональной пайда эцанза барг ца хилар.

Докладчика дийцар горни промышленносте пайдане оахкалех комплексно пайда эцарца ювзаенна йола проблемаш, цу даькъера кхоачамбоацараш дийцар. Цо белгалдаьккхар, горно-металлургически пайдане оахкалаш доаха промышленноста кхыдола доакъош дегIадоаладара дикагIдолча наькъех цаI керттера продукташ хьаеш йола производстваш цхьана хьайоахача продуктехи хьакъестача хIамаехи пайда эцаргболаш цхьана тарьелга хилар.

Йоккха экономически эффект хулга а гонахье дикка цIенъелга а Iалашде деза пайдане оахкалаш доахача предприятешкара араухача газах, демах, хих пайдане минеральни бедал хьакъоастаяра наькъаца. Производствера отходаш цIен а еш, хьалувцача хIамаех пайда эцар тонахье лораяра тIехьа тIайоагIача хана гIойленагIа хургбола никъ ба.

Лаьттан ченашкарча рузкъех пайда эцилга Iалашдара даькъе планаш уттаечен тIахьожам лоаттабечен паччахьалкхен органий лоархIам лакхбанза барг ца хилар теркал а деш оттаяьй проект.

Н. А. Тихонова белгалдаькхар, лаьттан ченаш лораярен пайданеча оахкалех пайда дикагIа эцарен дешаш КПСС XXIV съездо яьча решенешка хьежжа хIанз планови ларда тIа оттадаь хилар. Халкъа боахам дегIабоалабара паччахьалкхен планашка укх шера денз дIа пайдане оахкалаш цIендаь хьалдахара къаьстта заданеш а царех комплексно пайда эца мероприятеш а оттаю.

Пайданеча оахкалий моттигийн запасийн, хIаьта иштта пайдане оахкалаш дахарца дувзаденна доацача гIулакхашта пайда эца дIателача участкайн паччахьалкхен учет лелаяра цхьатарра системаш оттаю Лардий проекта тIа.

Партеи правительстваи массаза а чIоагIа уйла тIаахийтай пайданеча оахкалий керда моттигаш хьагучаяхари минералий-бедала база экономически характеристика тоаяри духьа геологого-лахара балхаш чIоагIдара. Цу гIулакха хIара шера дукха ахча хьежаду бюджета тIа. Законопроекто чIоагIа уйла тIайохийт лаьттан ченаш геологически Iомаелга тоадара дешашта.

Къаьстта лоархIаме да горни балхаш деча хана дохадаь лаьтта юха меттаувттадар, лаьттан участкаш кхерам боацача хьал тIа а халкъа боахаме пайда эца мегаргболча хьал тIа а оттаяр. Цудухьа Лардий проекто декхар а даь тIадожаду лаьттан ченех пайда эцаш мел бараша уж юхаметтаоттаданза дарг ца хилар. Къаьстта раздел я цу тIа лаьттан ченех пайда эцарца дувзаденна деча балхий кхерамзленна хетаяь. ЧIоагIа уйла тIайохийт лаьттан ченех пайда эцарген лораяргеи чIоагIагIа бIарг лакхарен тIахьожам лоаттабараи, хIанзарча хано дIадехараш теркал а деш паччахьалкхен бIарг локкхача органий бокъонаш шеръелга оттаду.

Лардий проекто иштта айбу лаьттан ченаш тIехдикен массе оагIорахьарен Iомаелга, геолого-тохкама балхаш комплексной экономически гIойленагIа долча тайпарен делга Iалашдара, уж балхаш дара оттадаь порядоки правилаши кхоачашъяра даькъера паччахьалкхен геологически тIахьожама лоархIам а.

СССР Министрий Совета Председатела заместитела белгалдаьккхар, Лаьттан ченаш лораелген царех пайда дикагIа эцилген паччахьалкхен органашеи предприятешеи меттел, общественни организацеша а йоакхо е езаш гIулакх хилар.

Лардий проекта тIа оттадаьд лаьттан чений хьакъехьара законодательство тедхадераши царех пайда харцахье эцараши бехктокхаме озилга.

Докладчика дIахо белгалдаьккхар, дегIайоагIаш латтача горни производства Iилмана хьалхашка доккхий декхараш оттадеш хилар.

Геологически горни Iилмаша Iалашде деза пайдане оахкалаш доахка моттигаш лахарен тахкарен пайданен тешамеи способаш, пайдане оахкалаш цIендаьи дикеи хьалдахара лерттIа тIахьожам лоаттабергбола методикеи аппаратуреи чIоагIа, коача, газа хьисапера пайдане оахкалаш уж хьалдоахачеи дIахо чакхйоахачеи хана цIендаь хьакъестаергйола технологически приемаш кийчъелга. ЛоархIамегIара декхар да лаьттан ченех пайда эцача хана хулаш бола зуламе Iоткъам дIабаккхара пайданагIа йола методаш кийчъяр а. хIаьта иштта горни промышленноста толашагIйола техника хьаяр а.

Пайдане оахкалаш доаха промышленность дегIайоалаеш хиларо иштта доккхий декхараш хьалхашка оттаду машиностроенена, гIирсаш хьалдара, химена, промышленноста цхьадолча кхыча доакъошта.

Проекта тIа оттадаь керттердар да, белгалдаьккхар докладчика, лаьттан ченех пайда эцарца дувзаденнача, уж геологически Iомаяргара, пайдане оахкалаш доахача предприятешта проекташ уттаяргара дьйнна пайдане оахкалаш хьалдахарген чакхдахарген кхаччалца долча дерригача гIулакхий керттера лард хиларах тарра лаьттан ченех плана боараме, комплексно, рационально пайда эцара принципаш законодательстваца чIоагIъяр.

Ерригача союза закона кеп а яь селлара шеррен дизаи духхьашха дIаоттаду горни балхаш деча хана аьттув болашагIа дола хьалаш кийчдара гIулакха дIадехараш. Цо цIаькха а къаьгга хьахьокх Коммунистически партен Советски паччахьалкхенои шахтерий, горнякий, геологий, пайдане оахкалаш хьалдахарцеи чакхдахарцеи дувзаденна балхаш деш болча кхыча болхлой чIоагIа йоакхо еш хилар.

Н. А. Тихонова дагадохийтар, лаьттан чений хьакъехьарча законодательства Лардий проект кепайоазон тIа араьккха хиина хилар. Из ювцаш лаьттача юкъагIа кIезига яьц лоархIаме замечанеши предложенеши.

Лаьттан чений хьакъехьара ССР Союзеи союзни республикайи законодательства Лардаш дIаэцаро, аьлар докладчика ший къамаьл чакхдоалаш, новкъостал дергда мехка экономика дIахо дегIайоалаяраи чIоагIъяраи, вай Даьхен Iалама рузкъаш хьурмат деш, кхоам беш лелаелга Iалашдара.

Союза Советеи Къамий Советеи цхьана хинна эггара хьалхара заседани цу тIехь чакхъяьлар.

ТАСС.

КЕМЕРОВСКИ ОБЛАСТЬ Октябра 50 шу дизара цIерагIча Малхбузен-СибарегIарча металлургически заводе сихха реконструкци еш я № 1 йолча доменни пешка. Болх беш йолчоа уллув хьалъеш латт лакха механизаци яь йола йоккха пешк, цун пайдане объем кхо эзар кубически метр я. Керда домна болх бе йолаялийтача цхьан шера арахеца чон 600 эзар тонна гаргга дукхагIа хургда.

СУРТА ТIА: В. Г. Архипова (аьрдехьара аьттехьа) хьалхалаттача комсомольско - кагирхой бригадацара дикагIа бола монтажникаш Прохоров Иван, Выровский Александр, Рахимкулов Михаил, Одинцов Михаил.

А. Кузяринен Г. Калачьянен сурт. ТАСС фотохроника.

100 СОМА МАЬХАЧОХ 2 СОМА МАЬХА ЯР ЗАДАНЕЛ СОВГIА

БIУБЕННА ЙОДА КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА

ИйслагIча пятилетка задани толамца кхоачашъю СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината коллективо. Товарни продукци арахецарен маьхала яккхарен темпаш дегIаахарга диллача пхе шера задани 1973 шере а кхоачашъяьй цо, хIаьта къахьегама овсарле лакхъяра пхе шера задани 1974 шера хьалхарча ах шера кхоачашйир. Цох кхоачамбаь а ца Iеш комбината химикаш керд-керда резерваш лехаш техкаш ба къахьегама овсарле лакхъяра, арахеца продукци дикагIа хилийтара, цуига дIьодоар лохдара. Мехка хьалха латтача предприятей дика гIулакхаш хьал а лоацаш хьинаре къахьегаш ба уж.

1975 шера тIаийцача социалистически декхарех товарни продукци арахецарен из маьхала яккхарен шера план 29 декабре кхоачашъе езаш а. Цох хул арахецача бIаь сома маьхла продукцех 55 кепига яр планал совгIа Из кIезига а. Из дукхагIа хилийтара кердадараш леха баьлар. Цу даькъера инициатива дIайолайир Сийлахь - боккхача Даймехка тIема ветеранаша. Уж санна баьш тха комбинате 300 гаргга саг яз. ТIема ветеранаша слесаря Хижняк Константин Яковлевича, лаборантка Тихонова Александра Владимировнас, воккхагIволча аппаратчика Самойлов Борис Николаевича, кхы дукккхачар а хьинаре дакъа лоац пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра даькъе. Укх шера ялхлагIча феврале цар вIашагIъеллар Сийлахь-йоккха Котало яьккха 30 шу дизара сийленца, накъаяхара йола совет. Из тIагIертта къовсам лоаттабе яьлар производства эффективность лакхъяра. ТIема ветеранаша тIахьийхар комбината беррига болхлой керда социалистически декхараш тIаэцара, цу даькъе товарни продукци арахецарен из маьхала яккхарен план 25 декабре кхоачашъе. ТIаккха бIаь сома маьха продукцех планал совгIа арахецар цхьа соми 65 кепиги хул. Цох кхоачам хила йиш йолаш дацар мехка хьалха латтача предприятешта нийсъялара.

Цул тIехьагIа а керда наькъаш техка болабелар. КПСС ЦК (1975 шера) апрельски Пленума КПСС аргIанара съезд гульярах бола соцам чIоагIа раьза хиина тIаийцача комбината болхлоша 4 мая цехий, сменай болхлой собранешка доккхий социалистически декхараш тIаийцар. БIаь сома продукцех шин сома маьха яр планал совгIа арахеца лаьрхIар цар. Товарни продукци арахецарен из маьхала яккхарен шера план 24 декабрен пхе шера задани 16 ноябрен кхоачашъе лаьрхIар, хьалхагIа тIаийцача социалистически декхарех шера план 29 декабрен пхе шера яр 21 ноябрен кхоачашъе езаш яр.

Шера планал совгIа арахецаргда ши миллиони 300 эзари сома маьха фенол, ацетон, синтетически этилови спирт, изопропилбензол, кхыйола химически продукци. Цу даькъе планал совгIа арахецаргда 1500 тонн фенол, ацетон — 750 тонн, кхыйола продукци.

Комбинате еррига арахецача продукцех 75 процент яр дикала Знак а йолаш лакхерча категорех арахецаргья, хьалха тIаийцача социалистически декхарех арахеца езаш хиннар 70 процент мара йоацача. Арахеца продукци дукхагIа хилийтара къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхар бахьан долаш къахьегама овсарле 1,2 процент лакхъергья. Из хул хьалха тIаийцача социалистически декхарех лаьрхIачул 0,7 процент лакхагIа.

Комбината коллективо толамца кхоачашду ше тIаийца доккхий социалистически декхараш, Ялх бетта план ханал хьалха кхоачаш а еш цаI-ах миллион гаргга сома маьха продукци планал совгIа арахийцай цо. Комбинате еррига арахийцача продукцех паччахьалкхен дикала Знак йолаш арахийца продукци 77,7 процент я.

Паччахьалкхен плани тIаийцача социалистически декхараши толамца кхоачашдара керттера бахьан да еррига коллективо творчески, хьинаре къахьегар, организационно-технически мероприятеши рационализаторски предложенеши производствана юкъекхахьар. Пятилетка хьалхарча диъ шера производствана юкъейихьай кхо эзар гаргга рационализаторски предложени. Цар паччахьалкхенна шера беш бола пайда ялхи ахи миллион сом да. Цул совгIа цу шерашка кийч а яь производствана юкъейихьай 150 йоккха организационно-технически мероприяти. Кхоъ-ах миллион сом пайда баьб цар производствана.

Феноли ацетони арахецача цехе массехк мероприяти чакхъяккхарах дукхагIа, дикагIа хилар арахеца продукци, кIезигагIа хилар цунга дIадодар. № 15 йолча цехе шинъ керда агрегат оттаярах, цига продукци арахецара схеми технологии эргаяккхарах комбината шийна эшача дIадохийтачул, доазол арахьарча мехкашка, иштта ше санна йолча вай мехкарча комбинаташка дIакхахьийта йиш йолаш изопропилбензол арахеца долдир цига.

Производства эргаяккхарах технически прогресс ярах коллективо тIагIертта къовсам лоаттабеш хилар хьахьокхаш дола дукха масалаш доаладе йиш я. Ер цу долалуча хана фенол арахецача производства юххьанца хиина проектни мощность 3,8-зза лакхъеннай, синтетически этилови спиртеи полиэтиленеи яр — 1,8-зза, дубитела — 1,5-зза. Цу цифрий бокъонца уйла йича гуш да хьинаре творчески къахьийгача комбината коллективо тха комбинат санна йола цхьаькха предприяти хьаяьлга.

Халкъа боахаме IалаьматечIоагIа эшаш материал я полиэтилен. 1974 шера арахийцачул 15 процент дукхагIа из продукци арахеца план оттаяьй тха комбината. Цу гIулакха эша резерваши мощностайн йоацаш яр. Иззал дукхагIа продукци арахецара дола наькъаш техка баьлар химикаш. Дукха къахьийгар цар цу даькъе. Шоай яр санна йолча предприяте болх а ца беш латташ цхьа гранулятор корайнр царна. Цу цеха керттера оборудоваши яр из. Дукха кхоачамбоацараш долаш яр нийсьенна оборудовани. ХIаьта а хьийцар из комбината химикаша. Эзараш километраш гаьнгара хьаера. Цунна ремонт а яь 2 апреле болх бе йолаялийтар. Цо торо хилийтар арахеца продукци дикка дукхагIа хилийта. Из бахьан долаш толамца кхоачашъергья полиэтилен арахецара шера оттаяь план а. Цул совгIа цига оттаяьй феца шелъеш йола цхьа генератор а. Уж кердадараш производствана юкъекхухьача хьинаре къахьийгар производства начальника Шевлякова, керттерча механика заместитела Шабалина, инженера-проектировщика Михайлова, механика Елизарова, слесараша Антошкина, Пугаева.

Комбинате хIара бетта итогаш ю паччахьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши мишта кхоачашду хьожаш. Технологически цехашта юкъе хьалха латт № 16, № 131 йола цехаш, гIона йолча цехашта юкъе хьалха латт КИП-а, ремонтно - механически цехий коллективаш. ТIехдика къахьегаш я ш. Анисимов, Медведев, Костин керте латта сменаши ш. Дементьева, Еськина кулгалду бригадаши.

Иштта къахьегача комбината коллективо арахецача бIаь сома маьха продукцех 2 сомеи 90 кепиги мах болаш яр планал совгIа арахецаш я. Из хьокхам дIахо кхы а тоабе лерхI тха комбината коллективо.

В. СКРЕБНЕВ,
СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химкомбината директора заместитела.

СТАХАНОВСКИ БОЛАМА

40 ШУ ДИЗАРГА

БАШХА ДИКАЧА ТРАДИЦЕЙ НАЬКЪАГIА БОЛХ

Шовзткъа шу даьннад 1935 шера август бетта тIеххьарча дийнахьа донецки шахтерча забойщика Стаханов Алексея 5 сахьатеи 45 минутеи йIаьхъеннача сменагIа отбойни жIовнаца 102 тонн кIор баьккха, хIаьта цул тIехьагIа массехк ди даьннача гIолла 227 тонн а йоаккхаш керда тIехъяьнна йоккха рекорд оттаьй аьнна хинна хоам берригача мехка гIолла чакхъийкхача хана дениз.

Мехка деррига доакъой предприятешкарча бIаьш, эзараш болча болхлоша хьаллаьцар цу хана донецки шахтера дIадоладаь гIулакх. Цу патриотически болама терко ца еш Iензар машиннаькъий къахьегамхой а. Поездий лелара сухала а цар кхухьача мухьий дозала а къаенна нормаш машиннаькъа транспорте эггара хьалха кегье волавелар Донецки машиннаькъа паровоза машинист Кривонос Петр. Цу хана денз мехка машиннаькъий сете дIаболабелар кривоносовски болам

1936 шера марте цу болама юкъебахар Грозненски машиннаькъа узлера болхлой. Цу хана Ерригсоюзни стахановски декада чакхйоаккхаш яр мехка машиннаькъа транспорте. Цун декхар — хьалхалаттараштa — стахановцаштa карагIдаьннараши образецаши машиннаькъа транспорта керттерча болхлошта юкъе шерра доаржаделга, керда оттаяь технически нормаши балха хьокхамаши шерра юкъекхухьилга.

Цу хьакъехьа укх тайпара дувц «Магистральнефть» яхача машиннаькъа, «Пробег» яхача отделенерча, «Грозненский рабочий» яхача газета редакцеша, 1936 шера 13 марта арахийцача № 2 йолча листовко. «Орден лелаеча Золотарева еннача предложенегIа...» яхача заметка тIа яздора: — Грознерча станце паровозни депо технически уголоке къамаьл деш ва минераловодчески депо машинист кривоносовец Золотарев Михотя, цо предложени еннай шоаш дIадоладаь гIулакх хьал а лаьца Грозне локомотивни бригадай колонна вIашагIйолла аьнна. Кривоносовски балха образецаш гойтийла цу колонно. Золотарева предложени тIаийцар.

Эггара хьалха цу колоннана юкъеяхар воккхагIнолча машиниста нов. Бельмаса бригада, цунна тIеххьа колоннана юкъеяхар паровозий боккхагIболча машинистий нов. Баринова — № 700-17, нов. Анохова №700-22, нов. Войтишкина № 704-57, нов. Жидкова № 700-42 йола а кхыйола з бригадаш. Цу сийлахьча колонна кулгалхо вахийтар машинист нов. Бельмас.

1936 шера 15 марта цу редакцеша арахийцача № 4 йолча листовко «Хьалха латт Золотаревски колонна» яхача заметка тIа язду: — Ерригсоюзни стахановски декада дIайолаеннача хьалхарча дийнахье а денз, 15 марта, хьалхара моттиг лаьцай машиннаькъа транспорте технически сухалаш лакхъяр, авари йоацаш болх бар духьа лоаттабеча къовсаме № 700-22 йолча паровоза машиниста. Нов. Анохова № 951 йола поезд йигар Грознера яьнна Беслане гIолла Прохладная яхача станце кхаччалца. РасписанегIа 7 сахьатеи 26 минутаи паькъагIа хила езаш яр из, хIаьта цо яьккхаяц 5 сахьати 12 минути мара: наькъагIа яккха езача ханах 2 сахьати 14 минути кхоа яь, нов. Анохова 36,5 километр технически сухалца йигай поезд, оттаьча нормагIа 25,3 километр мара йига ца езаш хиннача метте.

Кривоносовца нов. Анохова тIеххьа № 729 йола поезд йигар машиниста нов. Кветкина. РасписанегIа 5 сахьатеи 59 минутаи ваха везаш вар из, хIаьта 4 сахьатеи 11 минутаи мара ваханзар.

Стаханова, Кривоносова почино Грозненски локомотивий машинисташтеи узла кхыча службашкарча болхлоштеи юкъе къахьегама хьинар айдар бахьан долаш локомотивни бригада хIара дежурства, хIара рейсо цIаккха а ца даьхатоламаш доахийтар. Хьалха латтарий рекордаш алсамъювлар, хIара ди-бийса массаза доал керда а ювлар.

Шовзткъа шу дIадаьннад цу хана денз. ХIанз тепловозникаша къовсаме лелаю средстваш кхы тайпа хиннай. ЦхьабакъдахIанз а, нийслагIа пятилетка чакхйоалача шерара производственни заданеш толаме кхоачашъяра бIубеннаког гIортолга е еза кердача техниках.

Юххьанцарча пятилеткай стахановцаша, кривоносовцаша — машиннаькъахоша цкъа санна дукхаза а хьахьекхад оттаяь нормаш хьаьда боарам боацилга, цудухьа тахан а хоза хет, из башха-дика традици эзараш болча коммунистически къахьегама ударникаша хьаллоацаш. Цуппа дола тешал да тепловозий дукххача машинистий, цар помощникий, ремонтни цехий болхлой балха тIара тIехдика хьокхамаш. Масала, тепловоза машиниста фронтовика, коммунистически къахьегама ударника Андреев Валентина нийслагIа пятилетка хьайолаелча денз деза мухьаш кхухьа 90 поезд дIайигай, царца 60 эзар тоня халкъбоахама мухьаш дIа а хьош, 25 тонн дизельни доагор кходаьд, ший пятилетка диъ шера кхоачашъяьй цо.

Нормал совгIа 100 эзар тонн мухь дIабихьаб тепловоза машиниста Маслов Владимира локомотивни бригадо. Цо 70 тонн дизельни доагор кходаьд, ший пятилетка 3 шерай 10 беттаи кхоачашъяьй.

Шоай пятилеткаш ханал хьалха, диъ шера кхоачашъяьй дукххача слесараша, токараша, сварщикаша. Царна юкъе ба дизельно-заготовительни цеха слесараш Ширягин Анатолий, Проценко Виктор, профилактика цехера Хаджимурадов Хож-Махьмад, Голоха Петр, тепловозаш хьалъий а еш ремонташ еча цехера Улубаев Хьасан, Васютин Анатолий, автоматчикаш Усов Виктор, Марков Олег, Котов Федор, дукха кхыбараш.

Стахановций сийлахьа традицеш укх деношка шоай хьинареча къахьегамца ебаю Потапов Юре, Магомадов Валида, Лепешков Георге, Истамулов Султана, Незнамов Владимира, Челидзе Николая, Мельников Виктора, дукххача кхыча локомотивни бригадаша.

Тха депо тепловозникий къахьегама хьинар кхы тIа а айдаьд КПСС XXV аргIанара съезд хьаелла аьнна КПСС ЦК апрельски (1975 ш.) Пленумо яьча решене. Партийни съезда сийна керда доккхагIдола социалистически декхараш тIайийцад тепловозникаша 1975 шера тIаийца хинна шоай декхараш хийца а хийца.

Тепловозникаша лаьрхIад: нийслагIча пятилетка заданеш мухьаш дIа-юха кхахьара 1975 шера 1 декабрь хьатIаотташ, хIаьта пятилетка чакхйоалача шера заданеш лаьрххIача тайпара 25 декабре ца а еш 20 декабре кхоачашъе, шера деза мухьаш кхухьа 1800 поезд йига ца а Iеш, 2500 поезд дIайигв, планал совгIа 950 эзар тонн мухьаш ца а хьош, цхьа миллион тонн мухьаш дIадахьа; хьалхагIа тIаийца хиннача декхарел совгIа 50 тонн дизельни доагор кийчде.

ТIаийца социалистически декхараш кхоачашдарах Даьхенна рапорт далар духьа депо партбюрос, цехови партийни бюроша долла хIама ду шоай пропагандистско - агитационни, массови болх гаргакхоачаш латтача дезача денца — стахановски болам баьржа шовзткъа шу дизарца, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара коллектив оарцагIъяккхарца бувзара.

Укх деношка политинформатораша, агитатораша цу денна хетаяь шоаш еча беседашка хьахьокх, стахановско-кривоносовски болама традицеш тахан лелаяр — из вай мехка халкъа боахам дIахо айбар духьа лелаеча социалистически яхьа байракх кхы а лакхагIа айелга хилар.

Г. АНОХОВ,
Грознерча станце локомотивни депо парткома член.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬРАШ

ДИКАГIЧАРНА ЮКЪЕ А ТОЛАШАГIБАРАШ

Пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра Грозненски опытно-экспериментальни завода цехий, участкай, смений коллективаша нийца ца Iеш доккхий социалистически декхараш тIаийцар къаьст-къаьстача болхлоша, керд-керда яхьа формаш юкъекхихьаб. «Социалистически яхье котвьннар», «Профессех дикагIвар», «Пятилетка ударник», «Брак йоацаш продукци арахецар» яха сийлен цIераш яхара тIагIертта къовсам лоаттабе баьлар. Пятилетка чакхъяла юхейисар ах шу гаргга ха мара яц. ХIанз шоаш тIаийца декхараш мишта кхоачашду хьожаш итогаш еш ба заводчанаш. Уж тIеххкоачаш а деш дукххачар ханал хьалха кхоачашъяьй шоай пхе шера задани.

Иштта болхлой цIераш йоахача хана эггара хьалхарчарца цIи йоаккх завода кулгалхоша слесарий бригада бригадира Жуков Виктор Кирилловича. Предприятерча еррига оборудоване лоро оал цох. Ший пхи пIелг санна дика йовз цунна завода цехашкара оборудовани. Лоро уйахочунга санна ладувгI Виктор Кирилловича станокаша, оборудоване беча балхага. Нагахьа санна зIамига хинна а покъзара хIама хилча из хоалу, нийсденна кхоачамбоацар дIадаьккхара оарцагIа воал, иштта оарцагIа боах бригадера слесараш. Цудухьа цун бригада къахьегама вахте латтача сменагIа балха тIа хьовзам хинна цхьа моттиг нийсъеннаяц. Бригадерча массанена а езаялийтай слесара говзал, производствах дог лаза Iомабаьб.

— Цхьан дийнахьа Iа енна задани аз толамца кхоачашъяьй, — аьлар бригадерча цхьан слесара. Цига бе безача балхага хьежача иштта сиха из йистевала йиш йоацилга кхеталора бригадира. Слесарга-ремонтникага кхы хIама а ца оалаш цо баьча балхага хьажа вахар бригадир. Ремонт яьй влийта цхьа бахьан а даь из хьавенилга гучадаьлар. Слесарах чIоагIа бехк баьккхав, хьай цIагIа беш хинна баларе иштта бергбацар Iа из болх, хьона халахь хьа шоллагIдола цIа вай къахьегаш дола заводи хьа шоллагIбола дезал вай коллективи хилар, — аьлар слесарга Виктор Кирилловича. Бизза из болх чакхбаккха цIаьхха а юхаьхожавир цо цига талмастта болх баь хьавена слесарь.

МоллагIча болхлочо эша новкъостал де, дикагIйола балха методаш йовзийта даим кийча ва бригада кулгалхо. Цун бригадера дукхагIбараш цо балхах кхетабаь слесараш ба. Царех хIаранегара доагIар хьадех, гIалат воале цIенхашта бехк бу, новкъостаща Iимерза, товш ва. Цудухьа массане а лоархIаши сийдеши ва. Цхьаьккха смена дIаяхийтац цун бригадо смени норма 130—150 процент кхоачаш на еш. Цудухьа цо шеттел сергигача бригада а кхоачашъяьй пхе шера задани.

КПСС XXV съезд хьаелла ди тIаккхаччалца йолча хана стахановски декада хьинарегама декада хилийтар йола инициатива дIайолайна приняте болхлоша. Цу хьакхьа массане а шерра а йоаржаяь хьинар кхо цу деш а къахьег. Хьалхарча шин декаде социалистически яхье котвьннав Виктор Кириллович. «Социалистически яхье котвьннар» яха сийлен знак а еннай цунна. Уж санна кхы дукха совгIаташ тийнинад бригадира къахьегама толамаш белгалдоахаш.

«Профессех дикагIвар» яха сийлен цIи а лелаеш массане хьоккам телаш иштта дика къахьегачарех ва слесарь, коммунистически къахьегама ударник Козлов Вячеслав Антонович. Ше дIатохаш мел докулг бокъонца уйла яь, зем баьккха мара тохац цо. Цудухьа балха тIа Вячеслав Антоновича брак яь моттиг нийслай. Пхе шера план ханал дукха хьалха кхоачаш а яь хIанз 1976 шера февраль бетта чотах кхаьчаш ва.

Башха дика производственни хиларал совгIа общественни балха тIа а хьинаре дахьа лоов. Массехк шу да профсоюза цехкома член вола. Цу даьхе шийна тIадила декхар дика лIенеш дийзан кхоачашду.

Завода комсомольски кагIнохоси пагахьа саг ва радиоаппаратура регулировщик Эжаев Руслан цо вовзаш а цун сий да деш а. Хьинаре къахьегарцеи массанеца тоьш хиларци даьхинад цун сий. Ше цига къахьегаш волча шерашка массехк регулировщик кийчваьв Руслана. ХIанз шоай хьехархо санна балха тIа дика йоалаш хьинаре къахьегаш ба уж. Царех доккхал ду наставника.

Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 140—160 процент кхоачашъю Руслана. Заводерча болхлошта юкъе эггара хьалхарчарца ший пхе шера задани кхоачашъяьй цо.

Грозненски мехкдаьтта института сайрийнарча отделене дика дешаш ва Р. Эжаев.

Коллективо чIоагIа лоархIаши тешам беннеи хилар да укх шера къахьегамхой Старопромысловски райсовета депутатал Руслан харжар. Дика кхоачашду цо цеховни комсомольски организаце комсорга декхараш а.

Иштта хьинаре къахьегаш шоай пхе шера план кхоачашйина иштта болхлой ба заводе. Цудухьа беттагара беттагара хIаьнзза дика хул завода коллективо доаха къахьегама толамаш. КПСС XXV съезда сийна пхе шера план 7 ноябре кхоачашъе социалистически декхарах тIайийцад цо. Уж толамца кхоачашдергхилар хьахьокх доахача къахьегама толамаша. Продукцена реализаци яра диъ шерен ах шерен план 107,7 процент кхоачаш а еш планал совгIа завода болхлоша маьхала яьккхай 720 эзар сома продукци. Товарны продукци арахецара паччахьалкхен план 108,8 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцай 807 эзар сома продукци.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) слесарий бригадир В. Жуков, регулировщик Р. Эжаев, слесарь В. Козлов.

И. ПЛИЕВА сурташ.

Гектара тIара — 170 центнер

НийслагIа пятилетка чакхйоалача шера иштта декхар шоашта хьалхашка оттадаь къахьегаш ба Грозненски районa «Атагинский» совхоза баьцадаараш леладераш.

— Укх шера 170 гектара тIа тайп-тайпара баьцадаараш кхеду оаха, — йоах бригада бригадира Кадыров Мовле. — Духхьал помидораш дIайийна лаьтта 110 гектар да. ХIанз томаташ чуэца доладаьд оаха. ПланагIа 170 центнер йолча, хIара гектара тIара гулъю 180 центнер совгIа помидораш.

Баьцадаараш чуэцача белгалбаьнна дика къахьегаш ба Хажалиева Сацита, Амиева Дуда, Дудаева Асет, кхыбараш.

Помидораш чуэцарца цхьана кIезига болх бац бригада членаша вокх баьцадаарашта оасар деши царна хий дуллаши. Нарсашта, хохашта, кхыча хIамашта оасар деча шоай дийнахьара балха нормаш 120—125 процент кхоачашъю мехкараша Дагаева Малижас, Кадырова Асета, кхычар.

— Укх шера йокъад латтарца дувзаденна боккхача лоархIаме ла баьцадаарий кхашка хий диллар. Из болх дика бу Мовсуров Бийсолта, — дувц нов. Кадырова. — Цо торо хулийтаргья томатий, нарсий, иштта кхыча хIамай хьувкъам лакхбе. Цунца тха вIаштIехьдаргда паччахьалкхенга баьцадаараш дохкара план толамца кхоачашъе.

М. РАШИДОВ.

ГIИШЛОШЪЕЛГА ТОАЛУШ ЛАТТ

Дукха ха яц «Чечингстрой» треста № 223 йолча дIа-юха лелача механизированни колонна (ПМК) коллектив эггара тIехьаюсарех лоархIаш хиниз.

Массехк шера вIаштта гIишлой-монтажни балхаш дара планаш кхоачаш ца еш, болх телха хьаера колонна. Из бахьан долаш шоай ханнахьа хьалъяь далацар вай республике эшаш йола гIишлош.

Баккха безача тайпара къахьегам вIаштIехьа ца баккхарах а лерттIа шоай декхараш кхоачаш ца дарах а каст-каста хувцар колонна кулгалхой. Иштта эсала болх беш хьаера ПМК 1974 шу хьатIакхаччалца.

ПМК кулгалхочо (начальник нов. Ахматукаев Х. М.) эггара хьалхагIа техкар дIадахача шерашка болх телха лийнна бахьанаш. Уж цунна корадир. Царех цаI дар гIишлош хьалъеча эша маркхал, кирпичк, арлах, аьшкбетона конструкцеш, кхыйола гIишлой материалаш шоай ханнахьа хьатIа ца кхьар. ГIишлош хьалъеш боахка болхлой цунна дувзаденна балха ха дукха зехьа йоае езаш хиннилга, сахьаташ даьха а ца Iеш, бIарча денош дIахийтар зехьа.

Болхлой дIа-юха кхувла вахтови автомобилаш а лелаш хиннаяц лела езача тайпара. Шоферий бехкагIа а кхыдолча бахьанех а IуйранIйна болхлой юрташкара хьа ца боалабеш моттигаш каст-каста нийслуш хиннай. Цу деношка цхьаккха саг хулаш хиннавац объекташка. ГIишлошъерашта юкъе социалистически яхь йоаржаяь ца хиларах. дог-безам тIабаха къахьегаш хиннадац цар. Къахьегама дисциплина а хиннаяц хила еззача тайпара лакха. Цхьаболча болхлоша шоай бехках балха хьа а ца ухаш, прогулаш еш хиннай Царгара доагIар хьадехаш хиннадац.

Иштта эсала гIулакхаш латташ хилча вIалла догдоахилга яцар плани социалистически декхараши кхоачашделгах.

Кулгалхой, партийни, профсоюзни организацеш хьежар гIишлош хьалъяра болх баккха безача тайпара вIаштIехьбаккхара де дезачунга. Цар хержа никъ беркате а нийсача оагIорахьа болаш а хилар. Из дукха ца говш гучадаьлар

ГIишлош хьалъеча эша материалаш ца хаддаш лоаттаяра гIулакх дика вIаштIехьдаьккхар начальника заместитель волча М. Султыговеи цун гIоннас инженер-диспетчера Дудаевеи.

ГIишлошъерий массехк бригада эггаьккхар, царна юкъе йоаржае еззача тайпара социалистически яхь йоаржайир. ХIаьта цу бригадашта юкъерча болхлой хьинар лакхлургдолаш, болх дикагIа а сихагIа а дIагIоргболаш йола аккордно-премиальни яха баьча балхах алапеш тела система а юкъейоалайир. Из дог раьза хинна тIайийцар болхлоша. Цу системо дика дар фуд аьлча, из да берригача болхлошта гIишлош хьалъяь йистебаьлча шоаш мел алапи эцаргда хьалхагIе а ховлга, нагахьа санна из оттаьча ханал хьалха йистейоаккхе цул совгIа мел премия эцаргья ховлга. ХIанз болхлой хьаккха тайпара шоашкара телха гIулакх бIарга ца дайташ, цIи яьлча санна сиха болх беш ба. Царна кулгалдеш бола прорабаш а дIаболабелар лерттIа шоай декхараш кхоачашде.

Лоаца аьлча, хьалха шортта мара ца кхесташ хинна къахьегама чарх, хIанз цу дикача гIулакхех хьахиннача боккхача низо сихагIа кхеста йолайийтай.

1974 шера гIишлой-монтажни балхаш дара паччахьалкхен план кхоачашъяьй генподрядагIа 101,9 процент. шоай низаца 102,8 процент. Уж хьалхара толамаш доахача хана къахьегама овсарле планал совгIа лакхъяьй 184 процент. Нагахь санна 1972 шера цхьан болхлочо 5417 сома маьха балхаш дар хиннадале дIадахача 1974 шера 7406 сома маьха даьд.

Шоай хьинар кхы а айдаь къахьегаш я ПМК коллектив нийслагIча пятилетка тIеххьарча шера. ДIадахача ах шера генподрядагIа гIишлой-монтажни балхаш дара план 108.9 процент кхоачашдаьд, шоай низаца гIишлошъяра задани 109,6 процент кхоачашъяьд, къахьегама овсарле планал совгIа лакхъяьд.

Къахьегама овсарле алапел дикка сихагIа дегIаух.

Аккордно-премиальни системах алапеш а телаш хьалъеш латт Сунженски районерча XIX партсъезда цIерагIча колхоза хьаькхарч лелаю комплекси Грозненски молсовхоза шурийтоварни фермеи. Иштта цу системах хьинаре болх беша Даудов Вахас доаллдеча бархI саг чувоагIача бригада дIадахача шера вIаштIехьдаьлар бIаь хьакхана лаьрххIа помещени ворхI бетта йистеяккха. е ханал кхо бутт хьалха.

Цу тайпара ханал хьалха хьалъеш латта объекташ йистеяхарах болхлошта шоашта доагIача алапел совгIа дикка ахчан премеш тийннай. ДIадахача шера 29,3 эзар сом премеш еннай, укх ах шера — 20 эзар сом.

Аккордно-премиальни системах болх бар бахьан долаш духхьала укх шера хьалхарча кварталагIа йиъ бригада аьттув баьннаб 1153 къахьегамади кходе, цар чотах 35.7 эзар сома мах бола гIишлой-монтажни балхаш планал совгIа де.

...Албогачиев Iалаудина кулгалдеш йолча бригадаца болх беш цхьайтта саг ва Укх шера цар болх бу цIи хезача Злобина методагIа. Iалаудина бригадо а бу болх XIX партсъезда цIерагIча колхозе хьакхарч лелаю комплекс хьалъеча. Цо дош деннад бIаь хьакха чуйода пхе бетта с езаш йола помещени кхаь бетта йистеяккха. ГIишлошъерий из де вIаштIехьдоале (пох теша-м мегаргва) цар шоай алапел совгIа 4053 сом премеш эцаргья.

Иштта дика къахьегаш я Грозненски Молсовхоза шуранйтоварни ферма хьалъеш йоалла Матиев Iалихана кулгалду бригада а. Укхаза массаболча балха говзанчаша лоархIаш ва Матиев Ислам. Из плотник, электросварщик, аьшкапхьар ва, хила везача хана пох кашара а вац. [illegible]

белгалбаьнна хьабоагIа Арапиев Iумар, Матиева Фердовс, Арапиева Азиват, кхыбараш.

ПМК кхыча объекташка йоахка бригадаш а я дика толамаш доахаш болх беш я.

— Тха болхлоша иштта толамаш доахаш къахьегарах саха ханал хьалха дIалургъа укх шера массехк объект, — йоах ПМК начальника нов. Ахматукаев, — XIX партсъезда цIерагIча колхоза хьалъеш латта йиълагIча квартале дIаяла еза хьакхарч кхоаба комплекс дIалургья кхоалагIча квартале. Еш латта юрта боахамий министерства автобаза 1976 шера дIаяла аьнна оттаяь я. Из а дIалургья оаха укх шера йиълагIча квартале. Цхьа квартал ханал хьалха дIалургья треста «Чеченингсельстрой» ЗЖБК яхача завода еш латта ДОЦ, иштта кхыйола объекташ.

Гуш да № 223 йолча ПМК коллектив, социалистически яхь а йоаржаяь, ший болх эрга а баьккха, дика толамаш а доахаш къахьегаш йолга. Цхьабакъда гIишлош хьалъелга кхы а дикагIа леларгдар, изгехьа санна тайп-тайпара кхоачамбоацараш децаре. Царех цаI да эшаш мел йола гIишлой материалаш ца тоъар. Тахан тоъаш яц сборни аьшкбетона минераловатни облицовочни плиткаш, кхыйола материалаш. Уж материалаш Iалашъяра сихха оарцагIа яла еза «Чечингсельстрой» треста УПТК.

Бе беззача тайпара болх бац цхьайолча субподрядни организацеша а. Геттара во болх беш я № 661 йола СПМК. Из бахьан долаш ханнахьа дIа ца луш дукха объекташ тIехьайоах. Урус-Мартана дуллаш латта хий соахка дилла йистедаккха дезаш дар. СПМК бехкагIа дIа ца луш дисар из.

ХIанз а лерттIа болх беш яц болхлой дIа-юха кхувла автомобилаш а. Наг-нагахьа болхлой балха хьа ца боагIаш нийслу. Цу гIулакха тIехьа ледарло гучаювлийт Сунженски автотранспортни предприяте.

Уж хелонаш эша а еш дика толамаш доахаш хьабоагIа ПМК болхлой. «Чечингсельстрой» тресте хьалхара моттиг яьккхай цар укх шера хьалхарча квартале.

С. АУШЕВ,
тха штате воаца корр.

КРАСНОДАРСКИ КРАЙ. Пятилетка чакхйоалача шера Кубана бовхамаша паччахьалкхенга дохкаргда 4200 эзар тонн ялат. Элеватораши ялат дIачуийду пункташи ялат дIачуэца кийча я. Укх шера дукхагIа я механически подъемникаш, разгрузчикаш, транспортераш. Цу гIулакхо торо хулийтаргья элеваторашкеи ялат дIачуийдеча пункташкеи болх дикагIа вIаштIехьбаккха.

СУРТА ТIА: Славянски ялат дIачуийду пункт.

Е. ШУЛЕПОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬАЛХАРЧА МУГIАРАШКА

Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоза йиълагIча ферма партийни группа йоккха яц. Ферма заведующи Курсаев Мохьмади, бежа Iу Казачек Сергей Георгиевичи, учетчик Покидко Петр Семеновичи — уж кхо коммунист мара вац ферме. ХIаьта ферме болх беш бIаь совгIа саг ва. Коллективага хьежача партгруппа зIамига яле а, боккха кхетама болх чакхбоаккх цо наха юкъе. Цунна тешал ду хьайбаш леладераша доахача толамаша а. Иштта, масала, дIадахача шера планал совгIа 110 тонн шура яьккхай ферме. Дикача хьокхамашца дIадоладаьд нийслагIча пятилетка тIеххьара шу а. Хьалхарча квартале яьккха шура планал 13 тонн дукхагIа хилар.

Партийни группа керте Пакидко Петр Семенович латт. Дукха ха из ферме болх беш вола, хIаьта ферма партгруппа секретарь вола ер иттлагIа шу да. Дика хов цунна хьалхашка латта декхар кхоачашдара наьха уйла тIаерзае.

Къаьстта йоакхо ю ферма партийни группа къахьегамхошта юкъера социалистически яхь нийса вIаштIехьъяьккха леладра. Социалистически яхьа лоархIамерча гIулакхех цаI, балха хIара дийнахьа итогаш яр долга дика кхетаду ферма коммунисташа. Дийнахьа яьккха шура дIаязъеш график я ферме хьалтехаа. Цул совгIа «Молнеш» а арахец. Цу гIулакхо хIара болхлочоа ше дийнахьа мел болх баьб, мел продукци яьккхай, яхье ваьннача новкъостал ше хьалхаваьннав е тIехьависав ха торо хулийт.

— Дояркаша, бежа Iуша беча балха итогаш хIара дийнахьа ю. Хьокхамаш ферме хьалтехача графика тIа язду, — дувц Петр Семеновича. — Шура яккхара селханарча дийнахьара план 100 процент кхоачашъяьй оаха. Планал совгIа шура яккха гIерташ къахьег хIара доярка, бежа Iус. Из царна карагI а доал. Цу гIулакхо торо хилийтай планагIа яккха езачул хIанзале 13 тонн дукхагIа шура яккха. Хьалхарча квартала итогех социалистически декхараш тIехкхоачашдеш къахьегарах ахчан совгIаташ дир дояркашта Амриева Лизайна, Асангириева Альбикана, Умаева Зинайна, Изотьева Варварайна, Чаниева Дугурхана, кхычарна. ХIара кхоабача Iаттагара шура яккхара ах шера план цар кхоачашъяь дукха ха я. Шеко яц цу дояркашта ах шера итогех а дика болх барах ахчан совгIаташ дергхиларах.

Цlена, сийрда я ферма цIеча уголоке. Истолаш тIа газеташ, журналаш да. Пенашта гIолла хьалъухк доаркай социалистически декхараш.

ХIара Iуйрийна доахана доагIа Iунал даь баьлча газеташ, журналаш деша, ферма кулгалхоша еча политинформацега ладувгIа гуллу укхаза дояркаши бежа Iуйн.

— Газеташ дийшача, политинформацега ладийгIача дукха хаттараш ду ферма болхлоша, — йоах Петр Семеновича. — Цкъа цхьан болхлочо, газет дийшачул тIехьагIа, Космос сенна еза вайна, аьнна хаьттар сога. Шаьхха цу хаттара жоп дала кийча со а вацар. Космосах дувцаш дола литература а дийша цу темах диспут чакхъяьккхар оаха ферма коллективе. Политинформацеш, диспуташ, беседаш еш хьинаре дакъа лоац ферма заведующе Курсаев Махьмада, ветеринарни лоро Грипев Павла, кхычар.

ХIара дийнахьа «Молния» яха къахьегама листок арахец ферме. Цу тIа белгалбоах дика къахьега нах, балха тIа шоашкара гIалат далийтараш бувц. Цкъа алапи ийцачул тIехьагIа къаракъ мелаш кхаь дийнахьа балха ца воагIаш ваьгIар бежа Iу Фомин Николай. Хьалха «Молне» тIа ваьккхар из. Цул тIехьагIа цо далийта гIалат ферма собране дийцар. ЧIоагIа эхь хийттар цунна. ХIаьта из тайпа гIалат кхы далийтача шийна моттигаргдоацилга дIа а хайтар.

— ХIанз мишта болх бу Фомин Николая? Къахьегама дисциплина телхаеш моттигаш нийслой? — аьнна хаьттача:

— Цул дикагIа бежа Iу тхона эшаш а вац. ЧIоагIа хувцаваннав из саг — аьлар Петр Семеновича.

Лакхе дийцачох гуш да наьха балхацара моральни материальни безам совбаккхара цар политически кхетам лакхбара къахьегама дисциплина чIоагIъяра йоагIа йоакхо елга. ХIаьта уж деррига гIулакхаш чакхдоахар Покидко Петр Семеновичаца цхьана керттерча дакъе ферма партгруппа я. Царгара хьокхам эца беза кхыча фермай партийни группаша а.

А. ЗИМАРИН.

ДУКЪА БЕЛЛА МАЛХ

Азербайджански ССР Iилмай Академе физика Институте 1958 шера денз кийч а яь йолаш я радиоприемникашка болх байтара шерра пайда эцаш йола селенах яь маьлха батареяш. Цул тIехьагIа кремне ларда тIа хьаяьяр батареяш ХIанз дукххача мехкашка кийчъеш я тайп-тайпара гелиоустановкаш, станцеш. Iилмахой хьае гIерташ йола станци маьлха энергех электрически энерги юлургйола станци я. Духхьал цу гIулакха лаьрхIа я бакински физика институте кийчъяь ахпроводникови фотоэлементаш. Цу тайпарча элементех хьаю маьлха батареяш. Уж дикагIа хилар гуча хьа да: царна кхы тIа а энерги, къаьстта гIулакх, хIаьта иштта йоккха персонал эшац. ЦIаккха а кхоача ца луш болх бу цар. Цул совгIа, батарея массазара ток хьаю, выпрямитель эшац цунна. Маьлха батареяша фо бIехдац, болх беча хана таташ дац.

ХIанз маьлха энергех пайда эцара проблемаш къоастаяра цхьана къахьега гIерташ ба тайп-тайпарча мехкашкара физикаш. Масала, йIаьххача ханна оттаьча Iилман программагIа хIанзале а айхха цхьана гIулакхаш а леладеш болх бу советски американски физикаша. 1974 шера вай мехка хиннай американски специалистий йоккха группа. Массехк лабораторе хилар США Iилмахой, цу даькъе Азербайджанерча а. Цига хьежар уж кремне фотоэлементий ларда тIа хьаяьчеи металлически гIирсаш коррозех лораде лаьрхIачеи «Маьлха зIамигача станце болх мишта бу. Иштта теркам тIаозаш я азербайджански физикаша хьаяь установка а — мехкдаьтта промыслашка дуккха технически декхараш кхоачашде лаьрхIа маьлха фотоэлектрически генераторий система.

Докашка сердал тела низ бола станци хьаяра болх беш ба Азербайджана Iилмахой. Республика автонаькъашка кастта болх бе йолалургья маьлхагара электроэнерги йолха станцеш, цар новкъостала зарядка ергья автомашиний аккумулятораштa. Юлаpгья уж Экономически чIоагIа пайдана хургйолаш я бакински физикаша хьаяь форда тIарча буяшта энерги тергйола къаьст-къаьста источникаш.

Азербайджански Iилмахоша деча балхашка а хьежа, США специалистий делегацена керте лаьттача Дональд Биттес аьлар:

— Тхо хIанзарчар тайпара йолча, башха-дика кийчъяьча Iилман лабораторешка хиннад, советски физикашца дагадийнад. Нийсача наькъагIа болх азербайджански Iилмахой, цудухьа, шеко, яц, укх гаргарча хана цар кхы а доккхагIа толамаш доахаргхиларах. Тха теркам чIоагIа тIаозар лакха температураш хьахилийтар духьа маьлха энергех пайда эцара, маьлха энерги электрически энергега йоаккхаш дола къаьстта гIирсаш хьадара цар деча балхаша. Тхона хетачох, вай цхьана гIулакхаш леладаро Iилмана боккха пайда бергба.

Расим АГАЕВ,
АПН корреспондент,
Баку.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ШОАЙ БОКЪОНАШ БАХЬАН КЪОВСАМ ЛОАТТАБУ ФРАНЦУЖЕНКАША

Кхалнаьха бокъоний галоахаш кампани лелаю Французски коммунистически парте, мехкарча хаьддача политически экономически хьалаца из ювза а йолийташ.

Улицашка, предприятей коанаІарех хьалйийтта йоахкаш листовкаш хул, белггала аьлча, укх тайпара йоазув тІа а долаш: миллионаш болча кхалнаха хаттар цу — лохера лагІа хІана кхоачаду тхона общества?, Тахан моцал эшае йиш я. Миллионий лоІамга машар Іалашбулартба, Адамлено юкъарча къахьегамцен хьаькъалцен Іалама низаш шийна чуоттаду, вахар дукха а дикагІа хулийтаргдола рузкъа хьакхолл... Шоашкара хьал кхы ла безам болаш бац миллионаш кхалнах. Нийсхо ех цар. Листовко тІахьех вахарен къахьегамен хьалаш тоадар духьа, мехка овлагара демократически хувцамаш дар духьа лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъа лацара.

...Июнера дн. Франце ерригача парламенташкара кхалнаьха делегацеш тІа а ягІаш цхьаннена тІехьа шоллагІъяр йолаш автобусаш ух Сент-Уан яхача парижски пригороде. Майдана юккъе — микрофони йоакха баьццара урней. Мехкарча предприятейи районийи викалаша — кхалнаха урна чу петишеш Іочукхувс, хІаьта цул тІехьагІа микрофона дІатІаболх уж. Сен-Денерча департамента делегаткас хоам бу, кхалнаьха бокъоний гадоаккхача петицена кІал шоазткъа эзар подпись ше гулъярах. Эн яхача департаменте болх беш йолча тхьанне къамаьл дир юввоаккхаш къахьегийтача системана духьала. ЧхьагІар доаккхача районе ахархо йолча цхьанне дийцар хьувкъам во дІаболаш хиларах тІаэттача хьовзамех, цун къамаьла дІахо ІотІатехар ахархой боахамашка доахкача декхарий статистика. Банке гІулакх деш йолчо тІахьехар кхалсага-берий нанна лерттІа хьалаш хилийтар духьа къовсам лоаттабара. Из яхача городерча 25 эзар сага берашта цхьа ясли мара кхачац, цу тІа а цигарча моттигига мах дукха а бода. Марселерча пенсионерка дийцар, къабенна дуккха боккхий нах рынке дІакхийса хІамаш а юаш бах уххаза, хІаьта а кердача баьцадаррийи сомийи бІаьш тонаш фатаген тІа а мехкадеш. маьхаш лох ца далийтар духьа, бульдозерашца лаьтта тІа а хьерцаш саьнгарашка дехк, яхаш.

Башха-дика буржуазни партІатонаш йолаш мохк ба аьнна чи дІаяха я Франци. Фу партІато я из ювцар, яхаш хаттар дора, масала, Венисьерча делегаткас, нагахьа сапна ший бераштa диззалца яа хІама яла наьцага йиш ца хилча?

Берриган а хІана бац аьнна бараша йиш еха дувцар балха кІира лоацларах, наха хьабе болх ца хиларах, кхоанарча дено къахьегача наха кхы а йоккхагІа саготонаш тІакхоачае тарлуш хиларах.

Сенатораша — коммунисташа дош делар, урна чу кхайса ерригa петицеш шоаш правительствага дІалургхиларах а цар бе боагГІаш бола бехктокхаме политически лоархІам шоаш бергхиларах а.

Митинге къамаьл дир ФКП Генеральни секретара Жорж Маршес. Капиталистически обществе, белгалдаькккхар цо, антагонистически вІашдухьалеваш маІача нахаи кхалнахаи юкъе а ца увташ эксплуатаци тІалоаттаерашти эксплуатацена кІаллаттараштен юкъе увтІ. Цудухьа маІача нахеи кхалнахеи цхьана лоаттабе беза къовсам шоашта социальни кортамукъале яккхар духьа. ХІаьта классови къовсаме дукхагІболча кхалнаха хьинаре дакъа ме доац, сихагІа кхоачашдайтаргда цар шоаш яхар.

Митинге бар доазол дехьарча вежарашха йолча партейи демократически организацейи викалаш бола кхалнах, цу даькъе Валентина Николаева-Терешкова а. Безаме тІанйцар из итт эзар француженкас.. Советски Кхалнаьха Комитета председателa дийцар СССР-е кхалнахагарча хьалах, машар бахьан долаш лоаттабеча къовсаме котало яккха халкъашта новкъостал деча солидарностах. В. Николаева-Терешковас белгалдаькккхар Франце кхалнахя европейски континенте кхерамзлен машари Іалашбар духьа лоаттабеча къовсаме, дунен халкъашта юкъера къахьегамхой солидарность чІоагІъяра юкъе лоаца дакъа.

Н. КУЗНЕЦОВ,
АПН соб. корр.

Париж.

КХОАНА МОНГОЛЬСКИ ХАЛКЪА КЪАМАН ЦІЕЙ

ЭРДЭНЭТА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ КЕРДАЛ

ХІанз а ихьанна карта тІа белгалъянь яц Эрдэнэт. Цхьабакъда Монголе цу эггара къонагІча городахи уххаза хьахулаш латтача промышленни комплексахи дола хІамаш хов мехка мел волча сага хьалхарча классашкарча дешархошкара баьцна кортош кІайденнача араташка кхаччалца бараштa. Кердача гІирса массане а терко яр, из тІехбаьина чІоагІа хьашт долаш хилар тамаш а яц. Монголена шийи тайпара доккха хІама да из. Укхаза хьалъеш латта горнообогатительни комбинат — ерригача Азе йоккхагІйолча промышленни предприятеех цаІ. ХІара шера 16 миллион тонн цІастен молибденовии руда тергда цо. Массе оагІоахьара дика механизированни йолча предприяте хьалхара аргІа 1978 шера болх бе йолалургья. Горнообогатительни комбинат биззача низаца болх бе йолайлийтаро йиш хулийтаргья, специалисташа даьча лоархІамегІа, монгольски экспорта хІанзара объем шозза йоккхагІа хилийта.

Эрдэнэто цецвоаккх гІишлон балхий доккхалца ваькха ца Іеш, цар лаьхача темпашца а. Ши шу хьалхагІа даьхкар тхо уххаза цу хана деза мухьаш кхухьача автомобилашца гІишлон материалаш тІаувза йиш хургйолаш тоабеш лаьттача, алхха цаІ мара боацача автоновкъа гІолла. ГІишлонхоша цу хана билла болабаьбар Сальхитера Эрдэнэте боагІа машинникъ. ХІанз машинновкъа гІолла ух Эрдэнэта догІача мухьийи товарийи цхьа дакъа. 140 километр шикь хІанзле а билла баьннаб. Сентябре, вешта аьлча оттаьяча графикал дуккха а хьалхагІа поездаш йолаялийта дош делад гІишлонхоша 170 километр бІаьха хургболча берригача новкъа гІолла. 220 эзар вольт напряжени йолча высоковольтни электропередача лини йиллай. Селенги яхача хи тІара водопровод юллаш латт комбинат хургйолча моттиге кхаччалца.

Дёнгара ди массаза доал йоккхагІа хул советскии монгольски гІишлонхоша цхьана къахьстача, хургйолча комбината гІишлон майдап тІара балхий объем. ЛурчагІа марте уххаза ера 12 сагах латташ хинна эггара хьалхара отряд. Промышленни комплекса городa хьалъерий интернациональни отряд хІанз 6000 гарггача сагах латт. Укх шера кхы а йоккхагІа хургйолаш я из. ХІаьта Эрдэнэте баха нах хІанзле а итт эзар сагал дукхагІа хиннаб.

Кердача гІирса белгалагІа йола оагІув я промышленни база хьаярца цхьана город а хьалъеш хилар. Тоаенеи хозен хургья Эрдэнэт. Укх шера хьалъе езаш я 40 эзар квадратни метр чуІе моттигаш. массеxк культурно-бытови учреждени. ХІаьта кердача города эггара хьалхара здани яр школа-десятилеткеи детсади. ХІанз хьалъеш латт цхьаькха цхьа школен берий комбинати. ХІанз укх сахьате хинна йиллача поселке бах дуккагІбола гІишлонхой.

ЦІаста лоама гаьна йоацаш хьалъуваттaш латт комбината цехий корпусаш. Болх беш я аьшкабетонии изделей завод, арматура кепаетта, ремонтно-механически мастерскеш, вентиляционни, электротехнически, санитарно-технически заготовкай цех. Кердача гІирсо ше шейна Іалашъю бетон, аьшкабетонии конструкцеш, дуккха кхыйола гІишлон материалаш. Укх шера болх бе йолайолийтаргья гІишлон машиний ремонтно-механически мастерской, деза мухьаш кхухьача 500 автомобила лаьрхІа автобаза, аьшкабетонии изделей йоккха завод.

Укх шерара программа йоккха я, яхаш дувц «Медьмолибденстрой» яхача гІирса начальника А. В. Чекашова. Коллектива деккхар сенах латт аьлча, из латт, кийчон ха дика чакхъяккхарахи хьатІахуучча шера денз горнообогательни комбината керттера гІирсаш хьалде доладарахи. План кхоачашъергхиларах дог тийша да тхо.

Тха иштта чІоагІа бІубожийтаб Эрдэнэте барт тайна, дика болх булургбола коллектив вІашагІкхетаро. Дукха ба уххаза производства дика организаторашн мастерашн.

Эрдэнэт — къона монгольски кадраш хьалкхею бокъонца йола школа. Кагирхой Революционни Совета путевкагІа баьхача бІаьш кагийча нахен мехкарашен дика Іомаю керда профессеш. Алхха дІадахача цхьан шера опыт йолча советски специалистащца цхьана болх беш болх бешше а дешара центре дешаш квалификаци Іомайир 565 монголашха болча новкъосташа. ХІанз дешаш ва кхы а 242 саг.

«Сона ховр — из хьа а да» — иштта я къонача городе бахача наьха девиз. Уххаза цаІ шоллагІчуннгара Іомалу, балха опыт дІа-хьа эц массане а — гІишлонхошеи шоферашеи, общественни организацейи культура учрежденейи столовей а бытовой эшараш деча а болхлоша.

Иштта дешачен цхьана беркате къахьегачен кхы а дуккхагІа кІоарглу СССР-ен МНР-ен халкъий барт-цхьоагІон вежаранха дола доттагІали. МНР доккха цІей халкъа революце Коталон Ди — 11 июле цхьана дездергда монгольски советски гІишлонхоша. 54 шу хьалхагІа цу дийнахьа советски монгольски бІуво кІайгвардейски бандаши китайски милитаристий формированеши йохаяьчул тІехьагІа Халкъа правительство хьаяр хьэкхайкадир. Монголе халкъа революци мехка бокъонца котъялар цунца хьа а хьокхаш.

К. БОЛДОХОНОВ,
ТАСС корреспондент.
Улан-Батор.

Бабулевич Тереза — «Пшыязнь» (город Заверце) яхача Польше «эггара къонагІа» йолча боамби хьувзача предприяте къонагІа ярех болхло я. Из фабрика хьалъяр — мехкаша - СЭВ членаша цхьан леладеча гІулакхех хьахинна хІама да. Из хьалъяьй ПНР-ен ГДР-ен цхьана. Керттера бедал боамби — Советски Союзера кхоач цига.

ЦАФ—ТАСС сурт.

ТАЙП-ТАЙПАРА САЛОІ БЕРАША

Тха района школай кулгалхоша, педагогически коллектиаша дешара шу чакх а далалехьа уйла йир каникулашка долча хана берашка салаІийтара, царна къахьегама кхетам балара, цар унахцІено чІоагІьяра, лоацца аьлча хьатІадоагІача дешара шера уж массе а оагІорахьара кийчдара.

ХІара школо оттайир аххарча хана ший дешархоща бе безача балха план, хьалда белгалдаьхар де деза гІулакхаш. Иштта дІадоладир берий ахка.

Районера хІама ца эшаш дерригa бераш салаІара юкъеэзад. Каргалински, Степновски, Червленски школашка болх беш я берий унахцІено тсаяра, цар культурни салаІара, сакхетам лакхбара майдаш. Царна кхача лоаттабу «Красный пахарь», «Червленский» яхача колхозаша, «Шелковский» совхозо.

Иштта йола унахцІено чІоагІъяра майдаш я Старощедрински, Курдюковски, Сарысуйски, кхыча а школашка. Бакъда цига бераш кхачанца Іалашдац. ХІаьта а дукха бераш ух цига шоашта сакъердаме ха яккхара. СалаІарал совгІа, бераштa дуккха керда хІамаш а довайт.

Дуккха бола дешархой пионерски лагерашка, туристически экскурсешка бахаб. Цхьабараш Іаьржачен Каспийски фордашка бахаб. БІаь совгІа саг вахав Кавказа минеральни курорташка. Дешархоша кхаьи пхеи дийнахьара походаш ю Нохч-ГІалгІайчен районашка гІолла. Масала, сакъердаме походаш яр Староюртовски Гребенски школай дешархоша «Будары» яхача Іам тІа яьраш. Цига бераша дика салеІар, лийчар, чкъаьрий лувцаш хилар, цу Іама истори а цох генеральни планах пайда эцара перспектива а Іомайир.

Сага салаІа безам отташ моттиг я Степновски поселкана юхера «Генеральски» яха Іам. Цига салаІа ух Степновски юкъерча школера дешархой.

Бакъда районе бераштa эггара дукхагІа еза моттиг я «Дийхка хьу» яха лагерь. «Червленский» колхоза лаьттарча дийхка хьунагІа улл из. ХІара шера цига салоІаш хул Червленски, Старощедрински, Новощедрински, кхыча школашкара бераш. Цкъа цига хиннача берий цІаькха а цІаькха а юхадаха безам хул. Иштта дукха деза дешархошта Тийрка тІа баха салоІилга а.

КІезига бераш дац районе производственни бригадашка шоай мукъа ха йоаккхаш а. Доккха новкъостал ду цар юрта боахама къахьегамхошта. 2,5 эзар бер да къахьегама кхетам эцаш. 26 звено я баьцадараш, харбазаш, пасташ, шекара свеклаш, хьажкІаш кхееш. Доакъар кийчдеши ялат чуэцаша 8 механизированни звено я. Шелковски Дубовской, Бороздински, хьуна боахама школьни лесничествашка болх беш 100 совгІа дешархо ва.

КІезига дешархой бац школашта ремонт еча, дешарагойтара пособеш кийчъеча, мебель тоаеча къахьегаш а.

Производственни бригадашка, школьни лесничествашка, школашта ремонт еча бераша культурни а салоІ. Цар тайп-тайпара ловзараш ду, книжкаш, газеташ, журналаш деш, тайп-тайпарча темаех йола беседаш ю. производстве хьалха латтача болхлоща вІашагІдетталу, кинофильмашка хьож, спортивни ловзараш ду.

Организованно салоІаш районерча беррнгача дешархоех 70 процент бераш да.

Бераштa кхача а экскурсешка аха транспорт а лоаттаю колхозаша, совхозаша, предприятеша. Цар лоаттаю спортивни ловзараш дара эша транспорт а. Берий чІоагГІа йоакхо еш хиларца белгальяха еза «Красный пахарь», «Коминтерн» яха колхозаш, «Шелковский», «Бурунный» яха совхозаш.

Школай кулгалхоша профсоюзни организацешца цхьана оттаяь я хьехархойн воспитателаши отпуске бахийтара графнк. Из оттаьй бІаьрччача аххана дешархошла кхетама болх барах цар унахцІено чІоагІъярах.

Г. СЕХИН,
Шелковска районо инспектор.

Ялтана гаьна йоацаш Іаьржача форда йисте ягІа «Донбасс» яхача пансионата корпусаш. Уххаза салоІаш ба мехкара шахтераш, металлургаш, химикаш. Пансионате цхьан хана салоІаш хул 1050 саг.

СУРТА ТІА: «Донбасс» яхача пансионата цхьан пляже.

Ю. Ильенкои В. Чередниченкои сурт.
ТАСС фотохроника.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

МАЦА ЙИСТЕЯРГЬЯ БИБЛИОТЕКА?

Геттара гІадбахабар Яндерa нах юрта библиотека ю аьнна кхаъ хьахезача. «ХІанз мукъагІа лерттІа салоІарг мадий балхара чувеча, керда книжка, газеташ, журналаш а хургда деша» йоахар цар дего. Библиотека..., — вешта аьлча цхьа цІа-м даьд, ала хІама дац цох, бакъда яь библиотека яла-м гаьна я.

Из цІа зІамига да, готтa да библиотекана, читальни зал яц. ХІанз - хІанз йистеяргма йий яхаш даьха дог дайнад, аьнна хет Яндерча наха. Из къаьстта новкъа да книжкаш деша, кердадар ха безам болчарна. ХІана из еш латта библиотека бІаргаяйна саг кулг а лостадийя, дІавода. Еш латтача хана денз лерттІа болх бича хІанзле йистеяьнна хургъяр из. Бакъда Назрановски РСУ болхлой дага ба аьнна хетац из каста йистеякха. Бетта цхьан-шин дийнахьа болх а бий, кхы бІаргагац уж, хІаьта хІанзчул тІехьагІа де дезараш дукха да: басар хьакха, асфальт билла, полсобни цІаи дІачувоаллачара тамбури е еза.

Маца йистеяргья библиотека, йоах Яндерча наха.

Ф. ХАМХОЕВА,
Яндерча библиотека заведующи.

ЕРРИГСОЮЗНИ КНИЖНИ ЛОТЕРЕЯ 10 ШУ ДИЗАР

Дунен тІа эггара дукхагІа книжкаш арахецаш а дешаш а бола мохк ба вай Даьхе. Вай мехкарча къамий 89 меттален доазел дехьарча къамий 56 меттален книжкаш арахец вайцига.

Духхьал дІаладахача шера 184 цІи йолаш 1 миллион 617 эзари экземпляр кхаь меттала книжкаш арахийцад Нохч-ГІалгІай книжкай издательства.

Дукхача наха книжкаш дІадовзийтара дика средство я Ерригсоюзни книжни лотерея. 1965 шера араяьккхай из. Цу итт шера 38-эза билеташ арахийцад цо. Духхьал Российски Федераце дехкад 200 миллион сом мах бола билеташ, хІаьта вай республике — 1 миллион 749 эзари сома маьха. Арахийцача билетех 90 процент дараш кхадж боагІаш да. ХІаьта хьамайиццинге а кхадж бенабий ха йиш йолаш а да. Кхадж беначa билетах моллагІча а тика чура шийна деза книжка, эстами, картина, альбом, кхыдараш хьаэца йиш я.

Кхадж боагІа 50 кепигагара 5 сомага кхаччалца. Итт шера кхадж бена наха ийцад 330 миллион книжкеи брошюреи.

Вай республике книжни лотерея билеташ дика дІадоаржаду магазинашка гІолла мах беш йоацача торговле отделa болхлоша, Горагорск поселкерча магазина заведующе А. В. Кузнецовас, Кирова цІерагІча поселкерча магазина заведующе З. В. Обложихинас, киоскераша М. И. Собенкос, В. И. Маминас.

Шоай библиотекаш книжкех хьалйиза гІо дергда шоана книжни лотерея билеташа.

Н. ЛУПАРЕВ.

ФЕ ХИЛА

ЦІаккха ца хиннача тайпара дукха авареш хиннай цхьолагІча июле. Цу дийнахьа Нохч - ГІалгІайчен наькъашка водителийи гІашлойи теххача 15 авари яьй. 24 машина йохаяьй, итт сага тайп-тайпара човнаш яьй. Массаза санна авареш яра бахьанаш да наькъашка лелара бокъонаш телхаяр.

Шалински района «Джалка» совхоза водител А. Халиев Грозенски улицагІа воагІаш аьрда оагІорахьа машина чуерзае велар. Наькъий бокъонаша дІадехарга хьежжа из декхарийла вар духьала наькъагІа йоагІа транспорт тІехьялийта. Из деккхар кхоачашданзар грузовика водителa. Цудухьа А. Абдулхаджиев тІаволча «Жигули» машинаца вІашагІкхийттар из тІавола машина. Из авари хиннача лозавир пхи саг.

Иштта хьовзам хилар «Светлячок» яхача пионерски лагера повара Я. Усхаджиева бехкагІа. Менна а волаш водача цо «Жигули» тІатехар мотоцикла. Мотоциклист а цуи да а чІоагІа лозавир.

Шийна хьалха дІайодаш сецача машина ший яр тІатехар «Чечингстройтранс» № 2 йолча гаража водителa М. Горакоева. Автомашина тормозаш еха хилар бахьан долаш йир из авари. Кхы а доккхагІа хатар хила а тарлора из бахьан долаш.

Шийх бІубенна бе башха ца хеташ сиха автомашина лаллар бахьан долаш Грозненски автотранспортни предприяте водителa А. Мизиева цІенхаштта хатар дир. ЙоагІачул дуккха сихагІа а лаьлла ше тІавола автомашина кІалтІаьккхай цо. Грозера МагІалбике бодача наькъа тІа нийсденнад из гІулакх. Из авари хиннача чІоагІа хала лозаваьв виъ саг.

Тайп-тайпара авареш яьй № 7 йолча наькъий управлене водителa Ю. Хараньчука, В. Туманова, Т. Тарасова, корта бохабу малар меначa В. Ахмедова, кхы дуккхачар а.

ДІадахача кІирагІа республика наькъашка 69 авари яьй. Цига ши саг вийнав, 49-на човнаш яьй.

А. ЧЕБУШЕВ.

БУВЗАМАШ ШЕРЛУ

Дукха ха йоаццаш Москве кулгаш яздаьд СССР Министрий Совета Іилманен техникаи Паччахьалкхен Комитетои (ГКНТ) «Розенлев» яхача фирмаи микробиологически промышленноста даькe цхьана леладеча Іилман - технически гІулакхашта йолча соглашенена.

— Вай чІоагІа раьза а долаш белгалйоах советски финскии организацешта юкъера микробиологически промышленноста даькъе дуккхача шерашка лелаю Іилман - технически контакташ. Кулгаш яздаьча соглашене хьаелл советско - финскии Іилман-технически бувзамий дуккхача тайпарча комплекса керда оагІув, — аьнна цу хоама комментари йир ГКНТ управлене начальника Василий Максимович Рогова.

Соглашене тІа чакхдаха лаьрхІад специалистийи стажерийи делегацеш дІа-юха ухийталга, Іилман - технически актуальни проблемаш ювцареч цар анализ яреи духьа дІа-юха консультацеш елга.

Промышленноста кердача даькъе дІа-юха гІулакхаш леладара хьакъехьара договор оттадар Советски Союзаи Финляндеи юкъера Іилман-технически гІулакхаш дІахо дегІадоаладараи чІоагІдараи боккха лоархІам болаш хІама да.

Николай КОТЛЯРОВ.
(АПН).

Грозненски химически комбинате йиллача № 28 йолча

Грозненски городской профессионально - технически училище 1975 — 1976 дешара шера дешархой дІачуэц.

Укх кІела белгалъяьча специальностех говзал лакха йола болхлой кийчбу училище.

1. Мехкдаьттен химически промышленноста предприятешта оборудовани ю слесарь-монтажник.

Іомалуш яккха еза ха: 8 класс яьккхараша — ши шу, 10 класс яьккхараша — 1 шу. Стипенди — 36 сом.

2. КИП-еи автоматикаи слесараш.

Іомалуш яккха еза ха: 10 класс яьккхараша — 1 шу. Стипенди — 36 сом.

3. Технологически оборудованена ремонт ю слесарь.

Іомалуш яккха еза ха: 10 класс яьккхараша — 1 шу. Стипенди — 36 сом.

4. Химически производства аппаратчикаш.

Іомалуш яккха еза ха: 10 класс яьккхараша — 1 шу. Стипенди — 36 сом.

5. Компрессорни насосни установкай машинист.

Іомалуш яккха еза ха: 10 класс яьккхараша — 1 шу. Стипенди — 36 сом.

6. Токарь.

Іомалуш яккха еза ха: 10 класс яьккхараша — 1 шу. Стипенди — 36 сом.

Училище болх беш я художественни самодеятельноста кружкаш, спортивни секцеш, духовой эстрадни оркестраш. Транспорта тІа мах ца луш дІа-хьа баха бокъо лу дешархошта. Производственни практике болча хана стипендена кхы тІа баьча балхах доагІачох 33 процент ахча ІотІакхет дешархошта.

Училище дешаш яьккха ха хадаш йоаца балха стаж лоархІ. ТІехдика дешаш бараштa 25 процент стипенди тІатох. ТІехдика дешаш училища яьккхараш техникумашкеи вузашкеи конкурс йоацаш деша дІарц. Училище хьайийлла я № 9 йолча болх беча кагирхой сайрийнарча школа филиал, безам барий дІахо 9-гІча, 10-гІча, 11-гІча классашка деша йиш я. Общежити йолаш я.

Училище деша дІаоттара дІахо белгалдаь документаш хила деза:

1. Заявлени.
2. Образованех дола документ.
3. Вахаш волчара справка.
4. Характеристика.
5. Диъ фотокарточка (размер 6x4).
6. Паспорт е ваь хиларах дола тешал.

ТХА АДРЕС:

г. Грозный - 48, Химкомбинат. ГПТУ-28.

№ № 1, 1-А, 23 йолча автобусашца «Полиэтиленовый цех» яхача остановкага кхаччалца ваха веза.

Трамвайшца волаш хилча, № № 2, 8 йолча трамвайшца «Водолечебница» яхача остановкага кхаччалца ваха веза.

Хеттараш де укх телефонех: 94, кхы тІа 3-98, 5-43, 6-09.

ГПТУ дирекци.

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 июль

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Іуйранйара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Самукъане старташ». 10.15 — Босбола телевидени. «СелаІад» яхача телевизионни программа дунен халкъашта юкъера фестиваль. Ирландия. 10.45 — Босбола телевидени. «ЦІи караерзаяр» яха художественни фильм. 1-гІа сери. 14.25 — Передачай программа. 14.30 — Чкъаьрий доахаий денга. Документальни фильмай программа. 15.30 — Татарски АССР илдейи хелхарийи паччахьалкхен ансамбля концерт. Казанера передача. 16.00 — «Поэзия». Инбер. 16.25 — «Магистраль» яха телевизионни очерк. 16.55 — Бераштa дола фильм. «Къаьнарча шахта къайле» яхача телевизионни дуккхача серийни художественни фильма премьера. 3-гІа, 4-гІа сереш. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «ХІара сурта тІа малх ба». 18.30 — Босбола телевидени. Социализма дуне. 19.00 — Ялташ чуэца ха. 19.10 — Нохч-ГІалгІайчу гІолла. Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 19.30 — Босбола телевидени. СССР Лакхерча Совета депутаташа къамаьлаш ду. 19.45 — Босбола телевидени. «ЦІи караерзаяр» яха художественни фильм. 2-гІа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Театральни вІашагІкхетар». Передача дІахьу СССР халкъа артиста Жаровс, театральни критика Максимовас. Пистеьлча — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Цхьан дезала юкъе». Электромеханически завода коллектива юкъе (гІалгІай меттала). 18.20 — Киножурнал. 18.30 — Мастер, кагирхой кхетамца кхе а бе Іома а бе. Слесарь Гончаров. 18.40 — «Назрановски совхоз - техникума кхашка» (гІалгІай меттала). 18.50 — Документальни фильм. 19.00 — Босбола телевидени. Шуберта а Бетховена а фортепиани иллеш. 19.30 — КПСС XXV-ча съезда накъалохкаш. Горячеводски буровикаш болча. 20.10 — Телевизионни фильм. 20.30 — Литературни вІашагІкхетар (нохчий меттала).

11 июль

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Іуйранйара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Выставка Буратино». 10.00 — Босбола телевидени. Шубертеи Бетховенеи фортепианни пьесаш. 10.30 — Босбола телевидени. «Павловски парке» яха документальни фильм. 10.45 — Босбола телевидени. «ЦІи караерзаяр» яха художественни фильм. 2-гІа сери. 14.45 — Передачай программа. 14.50 — Босбола телевидени. Документальни фильмай киновал. 15.15 — Тахан унахцІенои Ерригсоюзни Ди да. 15.30 — Босбола телевидени. «Объектив». 16.00 — Босбола телевидени. «Бокъонца дола бераш». 17.00 — «Москва а москвичаш а». 17.30 — Бераштa дола фильм. «Къаьнарча шахта къайле» яхача телевизионни дуккхача серийни художественни фильма премьера. 5-гІа сери. 18.00 — Книжкай тарх тІа. Беленидиев. «Танкови шлем тІатуллa Прометей». 18.15 — Киножурнал. 18.25 — Телевизорашка хьежараша хаттараш ду, критика ю, хьехамаш ду. 18.55 — Хьалхалатта опыт массанега дІайовзийта. Доярка Рыбалко. 19.05 — Нохч - ГІалгІайчу гІолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 19.25 — Центральни телевидене экрана тІа эггара хьалха. Босбола телевидени. «Лоамий паччахь а кхы бараш а» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Останкине концертни студе тІахьех. 23.15 — Босбола телевидени. СССР халкъий спартакиаде. Пистеьлча — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Передачай программа. 18.15 — Босбола телевидени. КІирай панорама. 19.10 — Босбола телевидени. Феоктистови Власови хелхараш деш ба. 19.25 — КПСС XXV-ча съезда толамашца накъагІорга. «Керда толамаш доахаш» Парте Малгобекски горкома шоллагІча секретара Барахоева выступлени (гІалгІай меттала). 19.40 — Шоана, бераш. 19.50 — «УнахцІено» яха телевизионни журнал (гІалгІай меттала). 20.20 — Документальни фильм. 20.30 — Юртара вахар. Надтеречни района Верхненаурски совхоз (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, дукхагІча даькъе йоачан а йоацаш. малхбузехьара секунде 7—12 метр чІоагІа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гІолла 28—33. Грозне 30—32 градус йІовхал йолаш хилен тарлу. Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка юкъ-юкъе догІа а делхаш, ди а къувкъаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура бийсанна 15—20, хІаьта дийнахьа 25—30 градус йІовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурав отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект, 7/84. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84. Заказ № 4635.